

Ціна: 40 центів.

НОВІ ДНІ

• NOWI DNI •

УНІВЕРСАЛЬНИЙ ІЛЮСТРОВАНИЙ МІСЯЧНИК

РІК XIII

КВІТЕНЬ — 1962 — APRIL

ч. 147



У ЦЬОМУ ЧИСЛІ ЧИТАЙТЕ:

Костенко Ліна	З нових поезій	1
Гаран Євген	Розінчаний сатир	5
Біляїв Вол.	Український Донбас у літературі	7
Волиняк П.	Фальшування Т. Шевченка на еміграції	12
Новиченко Л.	Пора змужніння	14
Волиняк П.	Поетка Віра Вовк у Торонті	17
Голубенко Н.	Проліски	18
Чапленко В.	Форми звертання і ввічливості в українській мові	21
Юриняк А.	"1709" Л. Полтави	24
	Некрологи. Дописи. Листування.	

НА ПЕРШІЙ СТОРІНЦІ ОБКЛАДИНКИ:

Києво-Печерська лавра. На передньому пляні 96-
метрова лаврська дзвіниця, яка тепер реставрується.

НОВИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ ПРИЄДНАЛИ:

Клепачівська Марія, Вермонт, США	
Сенюк Г., Детройт, США	
Роговський К., Монреаль, Канада	
Тополюк Ганна, Міннеаполіс, США	
Меланченко А., Саскатун, Канада	
Шахів П., Порт Альберні, Канада	

НА РОЗБУДОВУ ЖУРНАЛУ ЖЕРТВУВАЛИ:

Шахів Петро, Порт Альберні, Канада	7.00
Родак Петро, Торонто, Канада	6.50
Мистецьке створишення "Козуб", Торонто	5.00
Клепачівська Марія, Вермонт, США	3.00

"НОВІ ДНІ"

Універсальний ілюстрований місячник.
Видає в-во "Нові Дні", редактор П. Волиняк.

Умови передплати:

- Канада — річна: \$ 3.50, піврічна \$ 2.00
США — річна: \$ 4.00, — піврічна: \$ 2.50 amer.
Зміна адреси: 10 центів (можна канадійськими
поштовими марками, чи amer. грішми)
Замовлення і гроші слати на адресу:

NOWI DNI

187 Yarmouth Rd., Toronto 4, Ont., Canada
НАШІ ЗАКОРДОННІ ПРЕДСТАВНИЦТВА:

В Англії:

A. Bondarenko, 78 Kensington Park Rd.
London, W. 11, England

Передплата: річна — 1 з половиною фунта.

В Австралії:

S. Krywolap, Box 1586 M. G. P. O. Adelaide,
South Australia

Передплата: річна — 1 з половиною фунта.

В Аргентині:

"Peremoha", 25 de Mayo 479 (26),
Buenos Aires, Argentina

Передплата: річна 25 пезів, піврічна 15 пезів

NOWI DNI, a Ukrainian Monthly.
Editor: Petro Wolyniak.

Address:

187 Yarmouth Rd., Toronto 4, Ont., Canada

Головко Ольга, Стейтен Айленд, США	3.00
Шумук Іван, Альберні, Канада	2.55
Бондар В., Детройт, США	2.00
Григоряк Василь, Торонто, Канада	1.50
Н. Р., Торонто, Канада	1.50
Шарук Р., Торонто, Канада	1.50
Надол Андрій, Торонто, Канада	1.50
Лисик Олена, Ошава, Канада	1.50
о. Яковкевич Б., Шіго, Канада	1.50
Іващенко О., Чікаго, США	1.00
В. Ж., Торонто, Канада	1.00
Іляшенко Іван, Ламбертвілл, США	1.00
Галецький К., Ріджвуд, США	1.00
Адамчик П., Детройт, США	1.00
Трегубчук І., Арлінгтон Гейтс, США	1.00
Н. Н., Торонто, Канада	0.50
Шевченко В., Альфінгтон, Австралія	1 фунт.

Сердечно дякуємо всім за допомогу!

МАЄМО ТАКІ ДИТЯЧІ ВИДАННЯ:

Тарас Шевченко — ВІРШІ, стор. 44, формат: 10 x 7, 42 ілюстрації і портрет Т. Шевченка роботи Слищенка. Кольоровий друк, обкладинка двокольо- рова, гарний папір.	Ціна — \$0.90.
---	----------------

РАЙДУГА — збірочка для дітей молодшого віку, стор. 16, формат 10 x 7 цалів, 26 ілюстрацій, гарний папір, кольоровий друк, обкладинка в 2-х кольорах.	Ціна — \$0.35.
--	----------------

М. Трублаїні — ПРО ДІВЧИНКУ НАТАЛОЧКУ ! СРІБЛЯСТУ РИБКУ, стор. 16, формат 10 x 7 цалів, великі на всю сторінку ілюстрації, обкладинка в 2-ох кольорах.	Ціна — \$0.40.
---	----------------

"СОНЕЧКО Й ХМАРИНКА" — збірка для дітей молодшого віку, стор. 16, формат — 10 x 7 цалів, 33 ілюстрації, гарний папір, кольоровий друк, об- кладинка в двох кольорах.	Ціна — \$0.35.
---	----------------

"РУКАВИЧКА", стор. 16, формат 10 x 7 цалів, великі і гарні ілюстрації, кольоровий друк.	Ціна — \$0.40.
--	----------------

Замовляти в "Нових Днях":

МОЖНА КУПИТИ ТАКІ КНИЖКИ

В. ЧАПЛЕНКА:

1. УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРНА МОВА, І ВИ- НИКНЕННЯ Й РОЗВИТОК	5.00 дол.
2. ПРОПАЩІ СИЛИ, про українське письмен- ство 20-их років	1.50 дол.
3. ДЕШО ПРО МОВУ, збірка статей	1.00 дол.
4. ЧОРНОМОРЦІ, історичний роман	3.00 дол.
5. ПІВТОРА ЛЮДСЬКОГО, повість	— 1.50 дол.
6. УКРАЇНЦІ, повість	2.00 дол.
7. ЗОЙК, збірка оповідань	1.50 дол.
8. МУЗА, збірка оповідань	1.00 дол.
9. ІСЬКО ГОВА, сатирична поема	— 0.50 дол.

Книгарням відповідна знижка.

Замовляти:

V. Chaplenko, c/o UVAN
206 W. 100th St. New York 25, N.Y. U.S.A.

Authorized as second class mail, Post Office Dept., Ottawa.

Printed by KIEV PRINTERS LIMITED, 686 Richmond St. W., Toronto, Ont., E.M. 3-7839, Canada

Ліна КОСТЕНКО

З НОВИХ ПОЕЗІЙ



ЛІНА КОСТЕНКО

З-поміж сучасних молодших українських поетів Ліна Костенко викликає найбільше зацікавлення наших читачів. Ми маємо чимало листів, чимало всіх відгуків на її вірші, друковані з рідка в "Нових Днях".

Тепер ми маємо змогу зможу грунтовніше ознайомити наших читачів з цією справді цікавою й оригінальною поеткою. Друкуємо в цьому числі кілька її найновіших віршів, які беремо з "Літературної Газети" (Київ, 26 січня 1962 р.), а з давніших — "Кобзареві".

Ліна Василівна Костенко народилася 19 березня 1930 року у м. Ржищеві, на Київщині. Він 1936 р. жила в Києві, де здобула середню освіту. Потім вчилася в Київському педагогічному інституті. У 1951 році вступила до Московського літературного інституту імені Горького, який закінчила з відзнакою в 1956 році.

(Далі на стор. 2-ї)

КОБЗАРЕВІ

I

Кобзарю!
Знов
до тебе я приходжу,
бо ти для мене совість і закон.

Прости, що я дрібницями тривожу
твій вічний і глибокий сон.
А, може, це і не дрібниця.
Ти ж бачиш сам, які складні часи:
Великі струси.
Перелом традицій.
Переосмислення краси.
І вічний рух —
 у всесвіті, у світі.
Лише могили з місця — ані руш...
О, скільки стало в нашому столітті
скалічених і безнадійних душ!

НОВІ ДНІ. КВІТЕНЬ. 1962

Та що ж, не дивно.
Покрутися глобус
в диму, в пожежах, у кривавій млі.
Захворів дехто на морську хворобу,
хитається на палубі землі.
Розхитаний, спустошений і кволий,
біда, якщо в мистецтво забреде, —
шукає форм не бачених ніколи,
шукає форм нечуваних ніде.

I тут же — просто шукачі прокорму,
і шахраї і скептиків юрма —
шукають найсучаснішої форми
для того змісту,
що в душі нема.

Возрадуйтесь прадіди печерні —
ось пролунав новітній благовіст! —
в абстракції,

 в модернії,
в істерії,
конас в корчах витончений зміст.
I сам на себе споглядає збоку —
чи є в його агонії краса...
Кобзарю мій!
Поете мій високий!

А як же ти поезії писав?

Я не писав.
Я плакав і сміявся.
Благословляв, співав і проклинав.
Сказати правду —

 мало турбувався,
як я при цьому збоку виглядав.

II

Кобзарю,
знаєш,
не легка епоха
оцей двадцятий невгомонний вік.
Завихрень — безліч.
Тиші — ані трохи.
А струсам різним утрачаєш лік.
Якого ще потрібно потрясіння
і зокрема, і взагалі,
Якщо земне перемогла тяжіння
людина —

 дітище землі?!

Вже скоро перші вирвуться герої
в простори неосяжно-голубі...
А як же ми,
 співці краси земної,
чи голови у нас не заслабі?
Чи не потонуть в космосі, як в морі?
Чи сприймуть велич нової краси?

Тарас гранітний дивиться сурово:
А ви тренуйте ваші голоси!
Не пустослів'ям пишиним та барвистим,
не скаргами,

не шепотом лелій,
не криком,
не переспівом на місці,
а заспівом в дорозі нелегкій.
Бо пам'ятайте,
що на цій плянеті,
відколи створив її Пан-Бог,
ще не було епохи для поетів,
але були поети для епох!

ДОЛЯ

Наснівся мені чудернацький базар:
під небом, у чистому полі,
для різних людей,
для щедрих і скнар,
продажалися різні Долі.

Одні були царівні не гірші,
а другі — як бідні Міньйони.
Хто купляв собі Долю за гріш.
А хто — і за мільйони.

Дехто щастям своїм платив.
Дехто платив сумлінням.
Дехто — золотом золотим.
А дехто — вельми сумнівним.

Долі-ворожки, тасуючи дні,
до покупців горнулись.
Долі самі набивались мені.
І тільки одна відвернулась.

Я глянула їй в обличчя ясне,
душою покликала очі...
— Ти, все одно, не візьмеш мене, —
сказала вона неохоче.

— А може, візьму?
— Ти собі затям, —
сказала вона суворо, —
за мене треба платити життям.
А я принесу тобі горе.

— То хто ж ти така?
Як твоє ім'я?
Чи варта такої плати?
— Поезія — рідна сестра моя.
А правда людська — наша мати.

І я її прийняла, як закон.
І диво велике сталося:
минула ніч. І скінчився сон.
А Доля мені зосталась.

Я вибрала Долю собі сама.
І що зі мною не станеться, —
у мене жодних претензій нема
до Долі — моєї обранці.

БІЛА СИМФОНІЯ

Було нам тоді не до сміху.
Ніч підняла завісу —
біла симфонія снігу
плила над щоглами лісу.

А ліс, як дрейфуюча шхуна,
скрипців, у льоди закутий...

I хлопець, зворушилою юний,
сказав із дорослим смутком:

— Ти пісня моя лебедина,
останнє мое кохання...
В такому віці людина
завжди кохає востаннє.

Бо то уже справа гідності —
життя, бач, як сон, промайнуло.
Підлітки для солідності
мусять мати минуле.

Завіяні снігом вітрила
звисали, як біла гичка...
Я теж йому щось говорила,
і теж, певно, щось трагічне.

Було кохання фатальне,
майже з драми Ростана...
Я тільки сніг пам'ятаю,
отої, що давно розтанув.

Білу симонію снігу,
шхуну, в льоди закуту...
А нам з тобою — до сміху!
А нам з тобою не смутно!

I добре тобі, і весело
на білому світі жити.
Ти тільки, як всі воскреслі,
не любиш про смерть говорити.

I маєш, напевно, рацію.
Минуле вмерзає в кригу.
І це вже не декорація...
Біла симфонія снігу.

Стогне завія до рання,
зламавши об ліс крило...
Ти — мое перше кохання.
Останнє уже було.

* ♀ *

Коли гончар спускає з круга
по-людські зроблене горня, —
його стріають, наче друга,
і все село йому — рідня.

ЛІНА КОСТЕНКО

(Продовження із стор. 1-ої)

Перша збірка поезій Ліни Костенко "Проміння землі" вийшла в 1957 р. (видавництво "Молодь"). Друга збірка поезій "Вітрила" вийшла в 1958 р. (видавництво "Радянський Письменник"). У 1960 у видавництві "Молодая Гвардия" вийшли переклади її поезій російською мовою — "Лучи землі".

Нещодавно вийшла з другу її поема "Мандрівки серця".

Поява в нашій поезії Ліни Костенко — черговий доказ молодості нашої нації. Не треба з неї робити генія — це було б дуже передчасним. Але безперечний факт, що Ліна Костенко — від початку її до кінця є свіжою й цілком оригінальною появою в нашій поезії. Такі поєви не такі вже є часті. І тільки цього цілком вистачає, щоб познайомити з її творчістю найширші кола української еміграції.

РЕД.

ПОВІДНИ, КВІТЕНЬ, 1962

*А у неділю край базару,
серед зеленої трави,
ростуть гарячі, прямо з жару,
смугліаві глиняні гриби.*

*I майстер тут же сивобровий,
не остронь, не крадъкома.
Чого там, глечики здорові,
горнят надтріснутих нема.*

*Дають їм люди щигля в боки.
Вони гудуть на всі лади.
Оце так глечики, нівроку!
Оце горната, хоч куди!*

*Сміється майстер. Він багатий.
Не так тим виторгом, мабуть,
як тим, що всі його горната
отак малиново гудуть!*

*Ну, а цікаво, що б за вигляд
тут дехто із поетів має,
якби при них такого щигля
хто-небудь іхнім віршам дав?*

* * *

Є вірші — квіти.

Вірші — дуби.

Є іграшки — вірші.

Є рани.

Є повелителі і раби.

I вірші є — каторжани.

Крізь мури в'язниць,

по тернах лихоліть —

ідуть, ідуть по етапу століть...

З О Р І

*В холодні нічі звужуються зорі,
немов зінці божевільного.
Моторошно й пильно
дивиться Всесвіт — Великий Маг, —
піднявши над землею рукав Чумацького
Шляху...*

*А в нічі теплі, в нічі бірюзові,
стrekочуть кастаньетами цикади.
I над землею розцвітають зорі,
солодкі й жовті, як цукати.*

*Зорі мають гіпнотичну силу.
Люди зіркою з давнини
називають жінку вродливу,
яхти, квіти і ордени.*

*Кажуть: зірку щасливу має.
Провідною зірку зовуть.
Кажуть: з неба зірок не знімає.
I по зорях знаходять путь.*

*— Хтось умер, — говорили строго,
коли падала з неба зоря.
Гадали по зорях астрологи.
I на зорі молились моря.*

*I недарма у сотнях вір
сподівалось — душа воскресне,
полетить десь туди, до зір,
бо між зорями — царство небесне...*

*А в нічі буйні, в нічі горобині
палають зорі грізної краси...
Ти побувала зіркою, людино!
Хто ж має право людство погасить?!*

* * *

*Ti, що народжуються раз у століття,
умерти можуть кожен день.
Кулі примхливі, як дівчата, —
вибирають найкращих.
Підлість послідовна, як геометрія. —
вибирає найчесніших.
В'язниці гостинні, як могили, —
вибирають вільних.
Криваві жоржини ростуть над шляхом у вічність.
Trіпочуть під вітром короткі обривки життя.
I тільки подвиг людського духу
доточить їх до безсмертя.*

* * *

*Комусь — щоб хліба скибка.
Комусь — щоб тільки лаври.
Одна душа — як скрипка,
а друга — як літаври.*

*A тут не все так чітко.
To крила, то вериги.
Від Баха — до чечітки.
Від «чижика» — до Гріга.*

*Від ніжного ноктюрна —
до громових симфоній.
Від буйного обурення —
до сміху саксофонів.*

*Всі голоси природи,
всі види її різновиди,
від голосу народу —
до писку індівіда.*

*Все в душу входить вперто.
Вейшло — навік зсталось.
Оце такі концерти.
Аж серце надірвалось.*

* * *

*Боюся екзальтованих подруг,
балакучих самітників,
лекторів, у яких лоби
перекреслені жировими складками,
i мислителів, оригінальних,
як вдруге відкритий біном.
Пробі!*

*Необов'язковими словами
вони мене обсипають, як пшоном.*

*Пшено заплутується у волоссі,
сиплеється за комір,
застряє у зборках одежі,
потрапляє навіть у черевики
i нестерпно муляє ноги.*

*Злітаються горобці-хвилини.
Дзьобають мене в тім'я, в серце,
плигають по плечах.
Нахилюю голову, затуляюсь руками.*

А вони встремляють дзьоби між пальцями,
клюють мене в тім'я, в мозок, в потилицю.
Дибають по спині. Розчепіривши крила,
Наскакують один на одного і люто скубуться.
І, нарешті, обважнілі, ситі словами,
відлітають. Я поволі випрямляюсь.
Але ще довго наді мною
літає гороб'ячий пух у пшоняному пилі.

А вночі мені снятся кошмири.
Ніби йду я між двома рядами огорядних лантухів,
і що не ткну пальцем у лантух —
з дірок сиплетися пшено, пшено, пшено!
Уже по кісточки, по коліна, по плечі.
Уже немає чим дихати.

А вгорі на гілляці
сидить невмирощий Фенікс часу
і роняє слози в сипучі піски пшона.
З якого можна зварити куліш
і гарбузову кашу.
Але не можна посіяти в землю,
бо воно там не замахнеться на темряву
зеленою шаблею росту.

* * *

У жалобі ідейної висі
зіп'ялись на словесні котурни
і штурляють недокурки мислі
у непізнані прірви, як в урни.

Бідні лицарі кон'юнктури!
Ви ж забули істину просту,
що найвищі у світі котурни
не замінять власного зросту.

ДОЩІ

Вітер блискавку виструга,
хмара насуне з-за гір, —
перекидом,
колесом,
вистрибком
вібігали діти надвір.

Топтали бузковий верес,
трусили на голови хвощ,
Здіймали страшенний вереск,
ласкаво просили дощ:

«Іди, іди, дощiku!
Зварю тобі борщику
в полив'янім горщику,
в полив'янім горщику!..»

З кошлатих кущів солов'ята зиркали,
як по землі і щедро, і видававцем,
то зливи ходили, високі, як циркулі,
то мжичка мала метушилася відрібцем.

На клуні стовбичив промоклий бусол.
А ми по калюжах гасали босі,
бо казали мати й бабуся —
дуже добре дощ на волосся.

Гей, ідіть, благодатні зливи!
Випадайте, перлисти роси!
Хай нап'ються донесхочу ниви.
Хай дівчата помилють коси.

Будуть коси бліскучі й духмяні.
Задзвінять весілля і заручини.
Цілуватимуть хлопці кохані
переміті дощами кучері...

Так невже ж під багряним сонцем —
благодатні брати океанські —
ці дощі, отруєні стронцієм,
засвистять, як стріли поганські?!

* * *

Летять на землю груші, як з рогаток.
Скот вибрідає з курячи доріг.
Усохлий дуб, насутившись рогато,
червоний обрій настромив на ріг.

Стара дзвіниця й досі ловить гави.
Серед моого колишнього двора
стоїть дівча таке, як я, біляве,
очима світ у душу набира.

Мене веселий смуток заарканить.
Я задивлюсь на дівчину чужу.
Неетримний час до білого паркану,
немов коня баского, прив'яжу.

Зайду у хату... озирнусь... притихну...
Час б'є копитом. Встигну, не біда.
Час б'є копитом. Я сказала — встигну!
Ось трохи відпочину — і гайда.

Найшвидша і найдешевша в Торонті
ПЕРЕВОЗКА ХАТНИХ РЕЧЕЙ І МЕБЛІВ
В разі потреби телефонуйте:
А. Максимлюк — LE 3-3724

ЧИСТИМО ФОРНЕСИ

усім нашим відборцям опалової оливії.

Тому користайте з цієї нагоди і замовляйте не-
гайно в нашій фірмі опалову оливу.

Будете мати повне вдоволення та

ПЕРШОРЯДНУ ОБСЛУГУ

DNIPRO Fuel Oil Ltd.

196 Bathurst St.

Телефонуйте:

Удень і вночі: ЕМ 6-6539, ЕМ 6-6530

Розвінчаний сатир

(Фантастичне оповідання)

Хомі Леваді вже приївся прогрес. Крутишся в ньому, як махове колесо. Підмажуть тебе в п'ятницю грошима і крутишся далі (сірі одноманітні будні, розпучливо безперспективне майбутнє), крутишся, аж доки не тріснеш, тоді викинуть тебе на смітник, — зношеного, засмаленого, почорнілого...

От, якби хоті дитинку в хату! Щоб була якась ціль в житті. Та, куди! Жінка каже, що з неї й одній досить. Це вона має на увазі свою дочку, — ледачу дівулю, що цілими днями пропадає на пляжі, а ввечорі йде студіювати... хлопців. (Така наука, мовляв, теж потрібна в житті).

Жінка було накрутить волосся на залізні метелики, сяде, та все читає книжки на зразок "Як уникнути вагітності". А прийде Хома додому, то все гризе його, щоб робив собі операцію, бо інакше, бачиш, нема стопроцентної гарантії проти зачаття.

Отакий он прогрес.

Отож стане Хома в приміському поїзді, в дозії на працю, та й замріється...

Як би він хотів бути свегманом. Кий у руці, згорнена ковдра наплечником, а на голові — солом'яний бриль, що з його крисів звисають на ниточках корки і, гойдаючись, відганяють мух. Замість будильника тобі пернате птаство; під ногами — не килим від стіни-до-стіни, а ціла Австралія. Мандруєш собі, як циган, як Жан Жак Русо. Нема в тебе ані боса, ані босих. Ніхто не гнобить тебе, не придушує твою індивідуальність.

Хомине бажання було таке сильне, таке конкретне, таке цілеспрямоване, що одного дня сталося чудо. Дух переміг матерію. Ще хвилину тому Хома стояв у поїзді і мріяв, а тут відкрив очі, гульк, і побачив себе в буші.

Стер він навіяну слізину з очей, та й почав життя заново, життя вільне, непримушене, без обов'язків і зобов'язань.

Минали місяці й роки, може чоловік і до кінця віку свого жив би в цьому природньому стані, коли б йому не стрілася особа, що була, так би мовити, ще природніша за нього.

Одного дня, мандруючи в північній Квінслінії, Хома розговорився з сімнадцятирічною, що була одягнена в поношенні спідничку, мала затурканій, тихий, пташиний вигляд і попихала перед собою дитячий візок.

Коли вони удвох сіли вечеряті під евкаліптом, він дізнався, що її звали Мейзі. Свого часу вона працювала в невеликому придорожньому готелі. Там нудьга-нудьгою: ні кіна, ні кафейки, єдина розвага — це проїжджий продавець, що закрутить дівчині голову в готельній кімнаті та й ізникне собі, підіймаючи автом хмару куряви.

Мейзі так розповідала, а Хома, примостившись навшпиньки, кивав головою, мовляв, то чиста правда, як немає іншої розваги, то всяка дівчина може потрапити в біду.

— Hi, не всяка, — заперечила Мейзі, зідхнувши. — Це тільки я така. Мій бойфренд казав, що я — німфоманіяк. Мені страшно подобаються мужчини. Я тільки вбачу якого красуня, так у мене й починає пульс битися, як навіжений.

Хома помітив, як хутким поглядом вона окинула його скромну постать, старий заялезній піджак, окунюк, ціпок.

Якби цієї хвилини чоловік зберіг свою безпристрасність і філософську рівновагу духа, то, мабуть, розійшлися б вони кожен собі наміченим шляхом: вона на південь зі своєю німфоманією, а він — на північ, де саме стояв сезон на банани. Та ось протягом кількох років свегманування Хома ще ні разу таки близько не розмовляв з жінкою, якщо не називати розмовою обмін парою жартів з трохомистою люброю з-під Дарвіна. Прекрасна стать звичайно сторониться свегманів, не довіряє їм. Отож, іште Мейзі говорила про свій пульс, а на обличчі чоловіка вже відбилося почуття цікавості. "Хм... А чи ж її пульс прискорюється і в моїй присутності?"

Мейзі зідхнула.

— Одній трудно з дитиною... Я була нерозумна. Спершу треба було знайти надійного товариша, а тоді вже й грatisя векс.

Хомину душу заповнило непереможне бажання заволодіти цією молодою жіночою істотою. Він навіть зробив такий рух рукою, наче хотів запевнити її: "Я теж можу бути дуже надійним товаришем". Та Мейзі продовжувала снувати свою думку.

— Тепер ось результат моєї нерозумності — маленький Джек. Ну, куди мені з ним діватися? А розлучатися теж не хочеться. Як же ж трудно було його виношувати. Виділення крові... Лікар поклав мене до ліжка і наказав не рухатися. Я пролежала цілих чотири місяці. А що вже це моїй господині не подобалося! Ох і повиварювалася вона з мене водою. Помістила мене в старому курнику. Та добре, що хоч не прогнала зовсім. Ще й годувала.

Вся ця балаканина здавалася Хомі зайвою. З його очей дивився-горів пристрасний, нетерпеливий, невгамований, первісний чоловік допрогресовий, доцивілізаційний, доісторичний.

— Отож, — сказала Мейзі, мій бойфренд доводив, що я була німфоманіяк, а себе він називав сатиrom. Це такий наче звір, що вночі ловить німф.

ОПРАВЛЕНІ РІЧНИКИ ЖУРНАЛІВ “НОВІ ДНІ”

Кожен річник окремо, гарна полотняна оправа із золотим тисненням, разом 432 сторінки друку.
Ціна за річник 5.00

Замовляти в "Нових Днях"

— Такий, як оце я, — видавив Хома хрипким голосом.

Мейзі зустрілася з його поглядом.

— А в тебе теж прискорюється пульс? — спітала вона з зацікавленням і протягнула до нього руку.

— Ого, ще й як! Б'є наче той пневматичний молот! — Хома усмішкою показав з-за вусів зуби.

Він відчував, як в його жилах б'ється і гуде природа, виганяючи всі рештки застережень і сумнівів цивілізації.

Відтоді Хома мандрував не сам. Сонце сходило і заходило, обрій розкривався і закривався, наче велика перлова раковина, що переливалася свіжо-рожевими і тихо-блакитними кольорами, а безкраїми шляхами простували двоє, попишаючи дитячого візка. То вони спинялися на кілька годин в тіні гостинного дерева, або ж на кілька тижнів у затишку покинутих копалень.

Відчувиши чоловічу опору, Мейзі повеселішала, змінилася. Від мандрів засмагла на сонці. Під Хоминим галантним доглядом її врода розвинулася, як лісова орхідея.

Мейзі віддавалася тілом і душою і скоро завагітніла.

Хома, що запрігся до візочка лише після деяких вагань і відволікань, тепер подумав собі:

— Ну, що ж, хай і завагітніла. Як ти, Хомо, ступив одною ногою і усиновив Мейзиного Джека, то друга нога сама за першою тягнеться. Перший крок — найважчий. Це тоді чоловік міняє свій парубоцький стан на родинний. Трудний перехід. Дитина, — це задоволення, але й морока. Зрештою, одна дитина, — одна морока; а двоє дітей, — морока все ще одна. То чому не мати двох? Хай цвірінчать собі. Також не треба забувати про продовження Левадиного роду. Діти — це річ природна.

Мало-по-малу Хома осів у місті. Не родити ж ту дитину на траві в буші! Місто має лікарів і лікарні.

Він узявся до праці, що хоч і була нудною й регулярною, та забезпечувала певний постійний заробіток.

Він навіть позбувся своєї бороди, щоб міщани не прийняли Мейзі скоріше за його доньку, аніж за матір його дитини. Мейзі попосміялася з цього, називаючи його поголеним сатиром.

Він скочив величезний крок, щоб таки довершити це природне діло — народження итини. Та Мейзі, народжувала їх мертвими, хоч вагітніла і раз, і вдруге, і втретє.

Після першої невдачі Хома не здався, навіть виглядав упертішим. Та після другої, він, мабуть, не вирішив, що настирливість потрібна й надалі. Бачучи, як Мейзі уболіває за втраченою дитиною, він незадоволено бурмотив:

— Як отак страждати, то нашо воно й діти?

Пригадуючи, як Мейзі казала при їхній першій зустрічі, що не може устояти перед мужчинами, Хома незадоволено і глумливо совав бровами:

— Теж мені німфоманіяк знайшовся! Багато тепер такої молоді є. Нахапалися кустарної психології через другі руки і все уявляють себе ком-

плексами. І нема того, щоб нормальності в собі дошкуватися. А, навпаки, все щось із ними не в ладу. Зокрема з сексом. Давні греки мали рацію, кажучи, що всякі високі, шляхетні почуття містяться вище пояса. А живіт є осередком низьких потреб.

Після третьої ж невдачі Хома й зовсім зневірився.

Під час його відвідин у шпиталі Мейзі невтішно плакала і запевняла, що вона ніколи-ніколи в своєму житті не піде крізь це породильне пекло знову. Та Хома відчуваючи на собі її палкі поцілунки, уже зінав, що вони протирадят її словам. Hi! Hi! До стобісів ні! Він більше не хоче цієї мороки. Хай інші, хай молодші ще спробують дітей на світ приводити. А він хоче миру і спокою. Він хоче свого природнього стану.

Ідучи додому, Хома обурювався на, як він її називав, Мейзину непослідовність. І це тоді йому в голову прийшла думка, що скоро скристалізується в тверде рішення.

Коли Мейзі повернулася з лікарні, Хома, цілюючи її в чоло, сказав:

— В мене є для тебе несподіванка.

— Капелюшок? — її лице засяяло радістю.

— Hi, — відповів він значуче. — Мені вже зробили операцію.

— Операцію? Яку операцію? — нездогадливо підняла брови. І раптом прикрила вуста рукою, щоб не пирснути за сміху.

— Ой! Це вже мій сатир не тільки голений, а й оперований? Вже й не брикається?

Та що вона більше думала про операцію, то менше було їй до сміху. Вже другого дня Мейзі почала докоряти Хомі, що він з нею не порадився.

— А що ж тут радитися! — сердито відговрювався Хома. — Хіба ти сама не казала, що вже не хочеш більше цього породильного пекла?

Мейзі подумала над його відповідлю і, зітхнувшись, сказала:

— Ти, Хомо, жінок не розумієш...

— О, бабуся розумна знайшлася!..

— Та чи розумна, чи ні, зате настирлива. Он як! Я й за прогресом успію і з природою поборюся. А в тебе жила тонка. Де тільки треба впертості в житті, там вона і рветься.

За якийсь час почуття взаємодоповнення, що колись існувало між ними, зникло зовсім. Де не взялася різниця їхніх віков. Хома із своїми повільними рухами вже не здавався Мейзі покладистим, а скоріше безрадним. А Мейзі, як і вся ця молода сучасна, видавалася чоловікові занадто гамірливою й задеркуватою.

Нарешті настав день їм розлучатися.

Мейзі убралася в барвисту спідничку і замайоріла по дорозі до кафейки, перед якою ревли важкі мотоцикли.

А в Хоминому житті сталося друге чудо. Повертаючись увечорі з роботи, чоловік озирнувся довкола і побачив себе ані свегманом в буші, ані Мейзиним приятелем обік візочка, а уздрів себе в приміському поїзді пристаркуватим, втомленим, мрійливим Хомою, і вдома чекала на нього сердита стара дружина з волоссям накрученим на зализні метелики.

Український Донбас у літературі

Котроїсь ночі в році Божому 1868-му полум'я
доменої печі пожежною загравою піднялося над не-
озорим степом Донецьким, над глибокими байрака-
ми, над тиховодими річками, над вишневими сад-
ками довколишніх слобід і поселень, над землян-
ками й хатками юзівських шахтарів і ливарників.
Почав працювати металургійний завод англійського
капіталіста Джона Юза... Цієї ночі в селі Торській
Олексіївці, Бахмутського повіту, в хатині місцево-
го дяка Михайла Чернявського спало в колисці од-
норічне немовля — син Микола, майбутній видат-
ний український поет і перший співець Донецької
землі. Двадцять років пізніше в 1898 році він ви-
дасть збірку поезій "Донецькі sonetti" і від цієї
дати, і від цієї скромної збірочки почнеться історія
української поезії Донбасу, явища в нашій літера-
турі ще й досі недослідженого, а тому й належно
неоціненого сучасниками.

*О, Донче, Донче, тиховодий,
І ви, розлогі береги,
Я знов до вас, в крайну вроди
Прийшов звільнитись від ваги

Розбитих дум — дітей незгоди
І сліз незримих!.. Вороги
Обрали гарно час пригоди...
І доля, ворон цей, круги

Уже виводить наді мною...
Тепер за радою слушною
Прийшов до тебе, Донче, я:

Чи кинуть все, назwać маною,
Назвати думкою дурною,
Чи правда, Донче мій, моя?*

Рік 1898 подвійно цікавий для дослідника ук-
раїнської поезії Донбасу. Цього року в сім'ї шах-
таря на станції Дебальцеве народився другий май-
бутній поет, творчість якого і своєю тематикою і
зливою почуття до рідного краю — Донеччини про-
тягом кількох творчих років виповнить майже
чвертьстолітню прогалину в донецькій українській
поезії, що існувала від часу появи "Донецьких со-
нетів" Миколи Чернявського. Це був Володимир
Сосюра. Своєю першою збіркою, виданою в 1921
році, "Поезії" Володимир Сосюри входить в українську літературу, як один з найпочитніших і по-
пулярніших поетів нашої доби. І свою любов до рідного Донецького краю, перетворену в пісенну,
а тому й широкодоступну й зрозумілу для міль-
йонів читачів форму, поет переливає в серця своїх
сучасників. Оспівана й прославлена Сосюрою до-
нецька земля стає дорогою й близькою для українців всієї України. Де б доля не кидала Сосюру-
людину, через які б перепетії морального терору
й душевного розчавлення не проходив Сосюра, —

Сталінський лавреат і орденоносець, — його поетичний герой завжди повертається до цілющого джерела поетового дитинства і юнацтва — до його Донеччини, до дихання її вітрів, до квіток у росі солодкого світання над голубим Дінцем, до радості степів і гомону дібров. Він чує музику її гудків. У стороні мої — і серце розцвіта.

*Донеччина моя, моя ти батьківщино,
Тобі любов моя і всі мої чуття.
Я до твоїх грудей приникнув, як дитина,
Щоб знов набратись сил для пісні і життя.*

(«Донеччина моя», 1952 р.)

Думки поета не раз летять у глибину шахт, близьких йому з дитячих літ, у підземний світ штреків, бремзбергів і лав, там де віdbувається один з найвиснажливіших і небезпечніших процесів індустриального виробництва, де людина добуває чорне золото — вугілля.

У ранніх віршах поет писав про свою працю в копальні:

*Татарин в постолах... нема продольні й краю...
І сухо кайло б'є блискучий антрацит...
Що буде через мить — ніхто про те не знає.
Цить, моя пісне, цить...*

*Вагончик забуривсь... Як важко піднімати!..
І навіть матюки тут тільки звук пустий...
А дома на печі — худа голодна мати,
І здихає за селом наш тихий кінь гнідий..*

*А батька вже давно в забої придавило...
Ще тепла била в ніс його пахуча кров,
Коли мені прийшло змінять на кайло шило
І на похорон продати останнє добро..*

Приблизно такими ж густими фарбами поет зміг би намалювати долю й теперішнього шахтаря. Але цього ніхто не сподівається від Сосюри. Ні там, ні тут. Українці вдячні поетові за його "Любіть Україну". У рівній мірі вони вдячні поетові, за те що свою безкраю любов до Донеччини він прищепив і прищеплює в свідомість сучасного йому покоління:

*Донеччина моя, любов моя безкрайя,
Мов райдуга цвітеш ти у душі моїй.
Тобі від берегів, де гордий Київ сяє,
З далекого Дніпра приніс уклін я свій.*

У хронологічному порядку треба згадати про поему "Донбас" Івана Дніпровського, видану в 1922 році. Не маємо ми примірника цього твору, написаного другом Юрія Яновського й Миколи Куліша. Іван Дніпровський походить з Херсонщини. Наскільки нам відомо, він не був мешканцем Донеччини і вся його дальша літературна діяльність до року 1934 не пов'язана з Донеччиною. Але са-

ме факт, що він на початку своєї літературної діяльності був захоплений темою індустриального Донбасу, є досить показовим. Бо після цього за останніх сорок років цілий ряд українських поетів не раз писали про українську кузню, про індустриальне серце України. Іншими словами, тема Донбасу не є лише місцевого характеру: вона вливається в потужний потік української поетичної творчості в цілому. Це явище стає особливо помітним в 20—30 рр. та в роках після закінчення ІІ Світової війни.

Так в 1927р. Микола Зеров пише сонет “В Донбасі”:

*Дванадцять днів, дванадцять синіх чащ
Над сірими і ржавими ярами.*

*Ми їх пили маленькими ковтками
Бо знали ми — півмісяць буде наш.*

*З далеких гін, де морє і Сіващ
Вітри міцними набігали снами;
Схилявся день до західної брами —
І вабив степ із саду і піддаш.*

*Угору бралися ми крізь глід і терен,
Не зводячи очей з огністих зерен,
Просипаних на кристалічну синь.*

*В крайнебі гасли просмуги янтарні,
А проти нас крізь млу і далечінь,
Займалось діві зорі на сталеварні.*

«Соннетаріум»)

У 1933 році Терень Масенко дає цикл поезій, своєрідний поетичний травелог про Донбас. Є в цих поезіях присмак дешової партагітки. Очевидно, що поет намагається втікти від жахливої трагедії масового голоду, що саме тоді червертував живе тіло українського села в тому числі і його рідних Глодос на Херсонщині. Масенко виrushає в творчу командировку на Кавказ і в Середню Азію, звідки повертається із готовою збіркою поезій “Вітчизна” — свідоцтвом віданості Радсоюзові. Але є в тих віршах також оригінальні урбаністичні нотки, що відповідають індустриальній природі Донеччини:

*Закурилась димна доріженька
і пісок гарячий і гіркий...
Ніч запалює в Ханженковім
кокусові цигарки.
Над залином вітер палене
пір'я вигуків несе.
Над степами і над шпалами
дзвонить караван гусей.
Підвідить шанцями
рівнини карта
надземні станції
підземних скарбів.
Потоками вулиць в яр стіка
мутна і запінена Константинівка.
Шедра колія на витівки,
кругонула — й виплива
Донбасівська Микитівка
Скарбниця степова.*

(«Фабрика світла»)

В іншій поезії того ж циклу Терень Масенко дуже вдало змальовує своєрідність донецького пей-

зажу, мереживо одвічної природи й творива людських рук:

*Ми розрубуєм огнений цеп
і нас знову оточує степ
і в його трав'яному мовчанні
нас розмова зірок зустрічає,
із-під рейок холодний полинь
погорілою юністю диха,
пшениці по ярах залягли,
перепілки озвалися тихо.
Та в полинному чаді степів
дух вугілля почувся тобі,
і чорнозему латане сито
розіп'яли шпилі антрациту.*

(«Пісня про вугіль»)

В одному з віршів цього циклу поет прощається з териконами й сінокосами, з безвольним тополинним листям, з холодним полинем і з сонцем, що накрилось колоссям проса — з останніми картинками українського донецького краєвиду, що кадрами фільму пропливає на екрані вікна у вагоні поспішного потяга:

*Може знову лише в пісках
нас із вами з'єдала тоска.
Нас оточує ніч наметом
із м'якого тягучого скла
і вагонів тугу ракету
обступає зелена мла.
Не схиляй перед сном чола,
українських заводів поете!*

Донецькі мотиви зустрічаються і в творчості Сергія Воскрекасенка (вірш “Від душі”), Олекси Ющенка (“Дими Донеччини”), Абрама Канцельсона (“Балада про рейки”), Людмила Дмитерка та багатьох інших сучасних поетів. Для прикладу можна взяти вірш Дмитерка, галичанина родом, який постійно перебуває в столиці України, узагальненням того сантименту, який кожний згаданий тут і не згаданий український поет виявив до Донеччини:

*Ходив я по білому світу
В поході немало доріг
Та землю, димами повиту,
Як скарб заповітний зберіг.
О, земле донецька, до тебе
Я з радісним серцем іду,
Я славлю задимлене небо
І силу твою молоду.
Твої чебрецеві долини,
Степи попелясторуді
І подвиг безсмертний людини
У творчості, в битві, в труді.*

Тепер ми хочемо зупинитись на творчому добрікові цілого ряду українських поетів, яких з огляду на сухо донецьку тематику їхньої творчості, з огляду на їхню працю й довголітнє перебування на терені Донбасу ми можемо назвати поетами українського індустриального центру. Не всі вони є корінними донеччанами.. Деято з них прийшов на Донбас із сіл і містечок сусідніх областей чи на працю у підприємствах, чи студентами у вищі школи

ли. Усі вони мають одну спільну рису — вони є майже ровесниками, народженими в роках перед I Світовою війною. Зрозуміло, що хвиля великої української національної революції лишилась з огляду на їхній дитячий вік тільки туманною загадкою. Їхнє творче обличчя формується в добу так званої Радянської України. Українізація і літературне Відродження 20—30 рр. є реальним духовим кліматом з якого проростають перші літературні спроби молодих поетів. З цією добою тісно пов'язана розбудова системи народньої освіти. За період 1926—29 рр. кількість початкових і середніх шкіл зросла більше ніж на 2 тисячі, а кількість учнів — на один мільйон. Проходить велика робота по ліквідації неписьменності серед дорослого населення. В рр. 1920—1930 майже 4 мільйони дорослих навчилася читати й писати. Україна стає країною майже суцільної грамотності. В 1930 р. 39 тисяч студентів прийнято у вищі школи України. В таких умовах літературний процес стає вже не абстракцією для широких кіл українського народу, а реальною дійсністю. Життя ставить нові проблеми і нові теми перед українськими письменниками, поетами й критиками. Проблеми ж ці й тематика, порушувана в тодішніх творах, знаходять живий відгук у читацьких масах України. Літературна дискусія, започаткована Миколою Хвильовим і звернена головним чином до вузівської української молоді, викриється в гасло "Геть від Москви!", набирає виразно політичного характеру. Діяльність очолюваної академіком С. Єфремовим СВУ, Спілки Української Молоді, ріст УАПЦ і відпорність українського населення сіл до спроб масової колективізації, милевий зріст національної свідомості села й міста — все це в сумі стає рефлексією ідей Української Національної Революції, зарисами звороту від Радянської України в бік державної незалежності.

Усім добре відомий трагічний фінал цього короткого й бурхливого періоду в житті нашого народу. Тому ми не будемо зупинятись на страшних деталях тих засобів, які застосував московський уряд у фронтальному наступі на духовий, матеріальний і людський світ України. Повертаючись до порушеної на початку теми, ми тільки мусимо зафіксувати, що трагедією поетів Донеччини, як і всіх поетів України того часу і того покоління, було те, що вступаючи в літературу, вони мусили відпекуватись від логічного впливу розгромленого окупантами відродження, переорієнтовуватись на одописну творчість українського літературного Олімпу. Вони примушенні адоптувати нового поетичного героя, співзвучного добі "розгорненого соціалістичного будівництва" і з цим, силоміць нав'язаним їм байстрюком, переходити через карколомні провалля більшовицької дійсності. Мандатами на літературну творчість стають комсомольські й партійні квитки, а кожна нова збірка є або охоронною грамотою поета, або ж актом обвинувачення проти нього. Отже, вони приходять в літературу з підтятими крилами, нездібними сягнути на вершини вільного творчого лету. Обрії шукань до неможливого звужені в мертвотній атмосфері тоталітарного супільства. Але раз увійшовши в літературу, вони не можуть замовкнутися, не можуть з власної волі вийти з неї. Бо кожна мовчанка поета розглядає-

ться, як прояв пасивного спротиву усевладному режимові. Саме тому більшість творів поетів цього покоління позначені потворним клеймом агітки, штампу, сірої газетної реторики. Це клеймо випалив на тілах їхніх безсумнівних талантів московсько-більшовицький окупаційний режим. З цим клеймом їм доведеться перейти увесь свій життєвий шлях. Це трагедія мистецтв в умовах диктатури. Тому від усіх нас, українців вільного світу, вони заслуговують якщо не на співчуття, то бодай на зrozуміння.

При цій нагоді треба згадати про літературну організацію "Забой", утворену на Донбасі в 1925 р. Спочатку до "Забою" входили переважно російські письменники на чолі з критиком О. Селівановським. З розвитком українізації російські письменники починають вибувати з України і провід організації переходить до рук українців. Користуючись підтримкою М. Скрипника, українізується орган об'єднання — журнал "Забой", що почав виходити в 1922 р. при газеті "Кочегарка" в Бахмуті.

"Забой" утримує свою незалежність до 1927 р., коли під тиском партії він мусів підпорядкуватись ВУСПП-ові. Від 1932 р. "Забой" стає донецькою філією Спілки Радянських Письменників України, журнал переіменовано на "Літературний Донбас". Вартий уваги факт, що до 1932 р. "Забой" був найбільшим обласним журналом в Україні, а тиражем перевищував і столичні журнали.

До "Забою" належали такі українські поети, прозаїки і критики: Іван Ле, Г. Баглюк (редактор "Забоя"), В. Гайворонський (співредактор), К. Герасименко, В. Павлівський, В. Іванів-Краматорський — талановитий поет-символіст, приятель Ів. Дніпровського, М. Рудь, Микола Соболенко — прозаїк, пізніш заарештований і висланий в Архангельськ, А. Триліський, Б. Семенів, Д. Ткач та інші.

Окупаційна влада ув'язнє й розстрілює Г. Баглюка й В. Павлівського. Цього останнього заарештували і розстріляли в 1932 році в Харкові, можливо, що у зв'язку з арештами після процесу СВУ. Його поема "Махнівці", частково друкована в "Забої", і, здається, повністю у "Вікнах" (Львів), мабуть, дуже спричинила до арешту. Б. Павлівський був безкомпромісним українським націоналістом. Його поезії можна було друкувати сьогодні на еміграції без усяких застережень.

Тоді ж заарештовують і висилають за межі України В. Гайворонського та багатьох інших літераторів. З колишніх членів літературної організації українського Донбасу на еміграції опинився тільки В. Гайворонський, відомий тепер українською читачеві під псевдонімом Василь Гайдарівський. Його перу належить цілий ряд оповідань і повістей: "Розминовка", "Пугачівська рудня", "Мерехтливі зорі", "Ще одно кохання", "А світ який гарний" та інші.

Цей період особливо цікавий і цінний тим, що в ці роки відбувається своєрідне "відкриття Америки": відкривається в Донбасі, зрусифікованому півстолітнім процесом індустріального росту в межах Російської імперії, новий світ — українська національна основа. Сюди з усіх кінців України їдуть письменники, поети й журналісти, вони місяцями перебувають у Донбасі, вивчаючи людей,

природу, минуле краю, вони зустрічаються з робітниками, студентством, технічною інтелігенцією, у своїх творах і в доповідях вони порушують живі проблеми культурного життя тогочасної України, включаючи таким чином Донбас в загальноукраїнський культурний процес.

Все це цікаво описує у своїх прекрасних репортажах "Землею Українською" Б. Антоненко-Давидович. Крім Антоненка-Давидовича відвідують Донбас у ті часи М. Хвильовий, Ів. Ле, Арк. Любченко, М. Семенко, Н. Рибак, Л. Первомайський, О. Корнійчук та багато інших. З-під русифікаційного нашарування міст і копальневих селищ відкриваються шари української основи. Після цього, якими б засобами окупаційна влада не загортала ці шари, в українській свідомості Донбас назавжди залишається невідривною частиною України — її території і її народу.

Ось кілька імен сучасних донецьких поетів та кілька даних про них:

Микола Рудь — нар. в 1912 р. в с. Олександрівка на Харківщині в сім'ї селянина. Вчився в літературному інституті ім. М. Горького в Москві. Друкуватись починає в 1932 р. Збірки поезій: "Найближче", "Після бурі", "Слово після бою", "Рідні вогні" та "Граніт Сталінграда".

Константин Герасименко — нар. 1907 р. в с. Приходьки, Пирятинського пов. на Полтавщині в родині вчителя. Після закінчення педагогічної школи вчителює в Донбасі в с. Калиновім. Друкуватись починає в 1930 р. Збірки поезій: "Зріст", "Вересень", "Пам'ять", "Дорога", "Портрет" та "Вибране". Ранений на фронті під час Другої світової війни, помер у шпиталі весною 1942 р.

Микола Упеник — нар. в 1914 р. в с. Князеве-Плотове, Ростовської області. Закінчив Луганський педінститут. Друкуватись почав у 1935 р. Збірки поезій: "Лірика", "Поезії", "Краснодонський зошит", "Слово про вічну дружбу", "Українська поема", "Ясний виднокруг".

Олександр Пілсуха — нар. в 1918 р. в с. Ніжиловичі на Київщині. Закінчив Харківський педінститут іноземних мов. Друкуватись почав у 1939 р. Збірки поезій: "Солдати миру", "Я хочу миру", "Життя за нас", "Героїка", "Слово про наших друзів", "Услід за нами", "Поеми", "Поезії".

Микола Руденко — нар. в 1920 р. в с. Юр'ївка, Олександрівського р-ну на Луганщині. Друкуватись починає в 1937 р. Збірки поезій: "З походу", "Ленінградці", "Незбориме плем'я", "Поезії", "Мужність", "Світлі глибини", "Переклик друзів", "Поезії". Руденко працює і в жанрі прози.

Віктор Соколов — нар. в 1919 р. в с. Табурище на Кіровоградщині в родині селянина. Закінчив Макіївський металургічний технікум, працював на заводі. Друкується з 1939 р. Збірки поезій: "Весна", "Лицем до сонця", "Китаянка", "Роботящим рукам", "На берегах Ішиму".

Костянтин Дрок — нар. в 1919 р. у Луганську, в родині вчителя. Закінчив філологічний факультет Дніпропетровського державного університету. Друкуватись почав у 1948 р. Збірки поезій: "Син землі", "Сузір'я миру", "Верховино моя", "Дніпровські мелодії".

Грицько Бойко — нар. в 1923 р. в с.

Оленівка, Ольгинського р-ну, Донецької області. Закінчив літературний факультет Сталінського пединституту. Друкуватися почав в 1945 р. Збірки поезій: "Моя Донеччина", "З донецького краю", та близько 20 книжечок віршів для дітей: "Будем шахтарями", "Берізка", "Милочка-крутилочка" та інші.

Григорій Кривда — нар. в 1923 р. в с. Середівка, Згурівського р-ну на Полтавщині. Після закінчення Київського залізничного технікуму працює на Донецькій залізниці. Друкуватися почав в 1946 р. Збірки поезій: "Весняна повінь", "Любисток" та "Всякий молодець на свій образець".

Два останніх поетів належать радше до молодшого покоління поетів донецького краю, з яких хіба треба ще згадати таких як Летюк, Красний, Титов та Бондарчук. За даними української преси в Донбасі є 11 поетів початківців. Скільки з них пише українською мовою важко сказати. Літературна організація Донбасу об'єднує і українських, і російських літераторів. Без сумніву цей незаконний щлюб має свою мету. Наслідками його є такі російські донецькі поети як Рибалко, Мельниченко, Ольга Холошенко та багато інших "енків". Як бачимо на цьому прикладі, русифікаційна політика Москви є очевидною.

Ми назвали дотепер десяток імен і перелічили кілька десятків збірок поезій донецьких українських поетів. Чи варто зупинятися на творчому рівні цих книжок? Мабуть, ні. Ми вже зазначили на початку, що самі умови підрадянського життя нівечать прояв яскравості в талантах. Для нас є комічним нарікання партійних критиків, що, мовляв, у Донбасі, а ми додамо і на Україні в цілому, з'являється багато творів сірих і просто халтурних, переобтяжених порожнією реторикою та що питанням майстерності не приділяється належної уваги. Майстерність, оригінальність і розмах у мистецтві обумовлюються наявністю свободи особистості й витікаючої з неї свободи творчости. Ця ж передумова є поспіль відсутня у всіх проявах підбільшовицького життя. Тому ми можемо з певністю підсумувати, що загальний доробок донецьких поетів це не індивідуальна творчість яскравих особистостей, а колективне творично покалічених окупаційним режимом талантів. На прикладах знаних нам українських поетів цього ж покоління, які опинились у вільному світі, ми можемо ствердити скільки нового, цінного й тривалого могли б ці поети дати українській літературі в умовах особистої свободи й державної незалежності України. В умовах, у яких ім доводиться писати, вони не створили нічого вартісного під мистецьким оглядом. Їхнім єдиним позитивом є те, що включуючи Донбас у загальноукраїнський літературний процес, вони впоїли в свідомість своєго покоління і також покоління підростаючого, себто завтрашньої України, історичну, культурну й територіальну невідривність Донеччини — землі української від України: від її народу і від її майбутнього.

І саме це в тяжкий період самоствердження української нації за належне її місце під сонцем, у період національного усоборнення, в добу спротиву чужій московській системі є тим позитивом, політичні наслідки якого принаймні в нашему розумінні є поза всяким сумнівом. Економісти обра-

хували, що Донбас за майже останніх сто років видав із себе тільки 8% свого природного потенціялу. Решта відсотків, віримо, належатиме й служитиме вільному українському народові. І тільки йому служитимуть ніким необчислени майбутні таланти Донеччини.

Хочемо закінчити свій короткий огляд віршем, який можна сприймати як візію того майбутнього Донбасу. Цей вірш написав талановитий український поет Михайло Доленко (Клоков). Називається він

ВИСОКИЙ ДОНБАС

*Гір колишніх руїни,
Висохлих дно морів,
Зміни й по змінах зміни
Творчий підносить гнів.

Рани буйних титанів
Вкриває то ліс, то степ.
— З нами змагається в стані
Тільки той, хто як ми, зросте.

Вітер зривається з кручи.
Летять слова кам'яні.
Взявши, бери обіруч їх.
Інакше бо ляжеш на дні.

Як дерево з насінини
Виростає з задуму день,
Високий, веселий і синій
Від праці, думок і пісень.*

Донбас у російській літературі

Самозрозуміло, що тематикою Донбасу цікавились і російські письменники. Ще в 1898 р. А. Чехов писав в одному листі до прителя: "Коли б не бацили, то я оселився б на років два або три в Таганрозі й зайнявся б районом Таганрог-Краматорівка-Бахмут-Зверево. Це фантастичний край. Донецький степ я люблю і колись почував себе в ньому, як дома, і знов там кожну балочку. Коли я згадую ці балочки, шахти, Саур-Могилу, розповіді про Зуя, Харциза, Генерала Іловайського, згадую, як я їздив на волах у Криничку і в Кріпку графа Платова, то мені стає сумно і шкода, що в Таганрозі нема белетристів і що оцей матеріал, дуже любий і цінний, нікому непотрібний". Повість А. Чехова "Степ" навіяна безпосередньо враженнями, які він знову виніс з подорожів місцевостями Донеччини. Повість цю уважають найпоетичнішим твором Чехова.

В різні часи про Донбас писали такі відомі російські письменники: Авріченко, Вересаєв, Сергеєв-Ценський, Серафімович, Паустовський, Авдеєнко, Горбатов, Фадеєв, Сєверов і Гонімов.

Донбас в українській прозі

Коли ми говоримо про донецьку тематику, то мусимо перш за все згадати оповідання Степана Васильченка про життя шахтарів у роках перед революцією 1905 р. Васильченко якийсь час жив у Донбасі і за приналежність до підпільної організації був заарештований царською жандармерією і ув'язнений на два роки в Бахмуті (1904—06 рр.).

Про революційну діяльність робітників Донбасу в 80—90 рр. писав після революції 1917 р. в

романі "У степах" покійний Сава Божко. Григорій Епік, щойно реабілітований посмертно, змалював діяльність шахтарських партизанських загонів в роки революції на Україні в романі "Облога ночі".

У 1932 р. М. Хвильовий видав збірку оповідань "Молоді шахтарі".

Творчість Б. Гайворонського здебільшого пов'язана з донецькою тематикою.

Багато пишуть про Донбас такі сучасні письменники: Андрій Клоччя, П. Байдебура та Лариса Черкашина.

ШКОЛЬНІ ПІДРУЧНИКИ

для всіх класів українських шкіл на еміграції:

1. Л. Деполович

БУКВАР

Восьме поправлене видання

Ціна: у Канаді і США — 1.25 дол.,
в Англії — 10 шіл., в Австралії — 12 шіл.

2. Петро Волиняк

БАРВІНОК

Читанка для 2-ої класи

Третьє поправлене й поширене видання

Ціна: у Канаді і США — 1.20 дол.,
в Англії — 10 шіл., в Австралії — 12 шіл.

3. Петро Волиняк

КИЇВ

Читанка для 3-ої класи

Друге збільшене видання (більший формат
і виразніший та більший шрифт)

Ціна: у Канаді і США — 1.25 дол.,
в Англії — 10 шіл., в Австралії — 12 шіл.

4. Петро Волиняк

ЛАНІ

Читанка для четвертої класи

Друге поширене й поправлене видання
(збільшено кількість сторінок, збільшено шрифт
і формат сторінки).

Ціна: у Канаді і США — 1.25 дол.,
в Англії — 10 шіл., в Австралії — 12 шіл.

5. Петро Волиняк

ДНІПРО

Підручник з історії української літератури і хрестоматія.

Единий на еміграції підручник такого типу.
Книжка ілюстрована.

Ціна: у Канаді і США — 1.50 дол.,
в Англії — 10 шіл., в Австралії — 12 шіл.

6. Дмитро Кислиця

ГРАМАТИКА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

(Фонетика й морфологія).

Видання друге.

Підручник пристосований до українських
емігрантійних шкіл (багато прикладів і завдань).

Сьогодні — це єдиний підручник
з української мови на еміграції.

Ціна: у Канаді і США — 1.70 дол.,
в Англії — 10 шіл., в Австралії — 12 шіл.

Замовляти в "Нових Днях". Школам і книгарням
та церковним громадам — знижка.

ФАЛЬШУВАННЯ Т. ШЕВЧЕНКА НА ЕМІГРАЦІЇ

Наша преса останнім часом виявила два кричущі факти нечесної поведінки з творами Тараса Шевченка. Підняли справу канадські часописи "Український Голос" (тижневик, орган СУС, Вінніпег), "Вісник" (півмісячник, орган української православної церкви в Канаді, Вінніпег) і "Новий Літопис" (дволітній, видавається православні, здається, приватно, Вінніпег).

Після них заговорила майже вся преса.

В чому суть справи? Видавець Микола Денисюк у Чікаго пару років тому розпочав "Повне видання творів Т. Шевченка". У передмові до 1-го тому видавець заявив:

"Повне видання Шевченкових творів — це повновій протест проти фальшування тексту й світогляду Т. Шевченка в підсоветській Україні".

Сказано дуже голосно, точно. Кожному було приємно читати такі слова. Та пройшло трохи часу. Томи виходять, але не за порядком, а який був викінчений, той і видавали. Добре, так часто роблять. Появився й другий том, а в ньому замість поеми "Єритик" ("Іван Гус") вміщено таке:

"З уваги на тенденції до наближення і співпраці християнських церков, видавництво пропустило з цього тому поему "Іван Гус".

Православна преса дошукується тут "дії католицької акції". Не знаю: не маю доказів, то мовчу. Мене цікавлять факти і особи, які відповідають за ці факти.

Факт же дуже промовистий: "протест против фальшування тексту й світогляду" і вилучення одного з найвизначніших поетових творів, який саме той світогляд відображає... Кричить "Ловіть злодія!", а сам тікає...

Це свідчить, що п. М. Денисюк —

1. Обдурив своїх читачів, бо брав передплату за "Повне видання", а дав скорочене,
2. Не розуміє відповідальності видавця перед своїм народом та історією,
3. Дає козирного туза в руки окупанта для поборення еміграції,
4. Знущається над Т. Шевченком так, як і окупант, бо цензурує його світогляд.

Висновки з цього хай робить кожен, хто вміє читати й мислити. Всяка полеміка тут зайва: пояснювати, що це негарно — значить не поважати себе й витрачати час. Дивуюсь нашій пресі, що воно на цю тему так багато пише. Не варто, наприклад, переконувати чи дискутувати з типами, які в церкві перед причастям танцюватимуть "твіста" чи годуватимуть дводенних немовлят оселедцем: їх просто треба вигнати з церкви і ізолятувати від немовлят, чи й від людей взагалі.

Що робить п. Денисюк у відповідь на слізні вмовлення преси? Нічого не пояснюючи, ні від чого не відмовляючись, вини своєї не признаючи, розсилає до преси листа, у якому навіть не називає поеми "Іван Гус", а запевняє своїх замовників, що "ювілейне 14-томове ПОВНЕ ВИДАННЯ ТВОРІВ ШЕВЧЕНКА буде надруковане без пропущень".

У приватному ж листі до редакції "Вісника" М. Денисюк пише, що "Єритик" з поясннювальною

статтею д-ра Брика буде видрукований в четвертому томі..."

Передумав чоловік і вирішив... знищити "тенденції до наближення і співпраці християнських церков", бо скубуть.

В особі п. М. Денисюка Т. Шевченко здобув найпоступливішого цензора. М. Денисюк має чим гордитись.

Майже одночасно Інститут Шевченкознавства УВАН у Канаді і Клуб Приятелів Української Книжки (видавець Іван Тиктор) у 1961 р. перевидали "Кобзаря" Т. Шевченка з поясненнями й примітками покійного вже д-ра В. Сімовича, що був виданий у Ляйпцигу в 1921 р.

У передмові д-р Я. Рудницький пише:

"Це видання — фототипічний передрук Сімовичевої праці. Тільки в декількох місцях змінено, чи скороочено його пояснення відповідно до новіших дослідів".

Президент УВАН у Канаді (шкода, що не маємо УВАН ще в Парагваї!) д-р Я. Рудницький признається наперед що він поліпшив примітки й пояснення д-ра В. Сімовича "відповідно до новіших дослідів". Це йому робить честь, але чи личить "поліпшувати" твори померлого чесного й солідного вченого? Чи не чесніше було б написати свої власні коментарі і примітки? Бож від "поліпшення" коментарів тільки один крок до "поліпшення" самих текстів. Це дуже небезпечний шлях.

Подам приклад того "поліпшення":

У 2-їй примітці до поеми "Гайдамаки" д-р В. Сімович так пояснює слово "Базиліяни":

"2) Базиліяни — це польська назва Василіян, уніяцьких ченців, що вдержували скрізь по Україні свої школи. Школи були досить добре, і тому до них багаті люди (шляхта й попи) посилали своїх дітей. Тільки ж у них не то не звертали уваги на національне виховання, а навпаки виховували у зненависті до всього, що українське (православне). Через те з цих школ виходило багацько відступників од рідного народу, ренегатів".

Д-р Я. Рудницький "поліпшив", сказати б так, осучаснив В. Сімовича тим, що два останні речення (починаючи від слів "Тільки ж у них...") викинув.

Мене в данім випадку зовсім не цікавить правильність чи неправильність Сімовичевого коментаря. Мене цікавить, чи допустимо особі з докторським титулом та ще й президентові наукової установи таке свавільне ставлення до праці померлого вже вченого? Це ж знову фальшування, бо ско-

“ГЕОГРАФІЯ УКРАЇНИ”

Поскільки книжка не могла вийти до Різдва, себто навчальний рік фактично використати було неможливо, то не було й потреби квапитись: поквап завжди позначається поганою якістю.

Ця книжка в роботі і вийде влітку, за яких пару місяців перед початком навчального року.

рочення пояснення викривлює погляди вченого.

В такому дусі і стилі відредаговано чимало Сімовичевих коментарів.

Чи "поліпшення" творів Тараса Шевченка і праць про нього у нас новина? Ні, на жаль, це давня казка. Я вже не раз відзначав фальшування творів Т. Шевченка на еміграції. Так, наприклад, у рецензії на один Шевченківський концерт, улаштований осередком СУМ-у в Торонті ще в 1950 р., я писав:

"В декламаціях допущено непростимі поправки Шевченка. Так замість "стоптана ляхами" читається "стоптана катами". Це не тільки некультурно, а навіть непристойно. "Осучаснювати" Шевченка вміють лише "прогресисти", а нам це не слід робити". ("Нові Дні", ч. 3, квітень 1950, стор. 25).

Подібну завважу я зробив і в рецензії на концерт капелі бандуристів ім. Т. Шевченка, що відбувся в Торонті в березні 1958 р.:

"Другим недоліком є неправильні тексти з "Кобзаря". Цих "поправок" було кілька і всі вони торкалися "ляхів", "шляхти". Наприклад, "Гине шляхта, гине", подається змінено на "Гине ворог, гине". Між іншим, такі "поправки" дуже часто роблять і наші деякі "націоналістичні" хори і я про це вже писав раніше. Якою "мудрою політикою" пояснюється це фальшування — сказати важко. Але треба ж пам'ятати, що капеля носить Шевченкове ім'я і вона мусить з побожністю ставитись до його слів. Тексти треба негайно узгіднити з "Кобзарем". ("Нові Дні", ч. 99, квітень, 1958, стор. 30).

Капеля відмовилась узгіднювати тексти. Про це докладно сказано в "Нових Днях" ч. 102/103, стор. 25.

Жоден український часопис про це нічого не сказав. Тільки "Гомін України" пробував за це обвинувати виконавця текстів п. Р. Василенка. Мені тоді довелось друкувати фото монтажу, який для капелі зробила якась і досі невідома мені особа. (Див. "Н. Дні", ч. 102/103, стор. 25).

Я пробував з'ясувати цю справу у розмовах з деякими капелянами. Покликався на людську честь, на національну гідність, на людську совість, культуру і т. д. На це одержав таку відповідь:

— Ми це все розуміємо, нам дуже неприємно, але що ми зробимо: Шевченко від цього нічого не втратить, а капеля мусить існувати. Ми мусимо дотримуватись соборності.

Називати імен я, звичайно, сьогодні не можу, бо не маю дозволу на це від тих осіб. Але в цьому всьому не можна не бачити певної тенденції, певного пляну, які привели аж до усунення "Еретика" з Кобзаря".

Я не вірю, звичайно, що це "вказівки Риму", як дехто схильний думати. Це справа простіша: на провідні місця в нашому житті, зокрема в культурній ділянці, пропхалися люди безвідповідальні, малокультурні, нечесні і взагалі малі і от і маємо наслідки їх "творчої праці". Відома приказка: застав дурня Богу молитись, то він і лоба поб'є...

Який лік на це? Тільки один: викривати таких "діячів", виводити їх на світло денне, показувати

їх людям, щоб позбавити їх слави вчених, політиків, людей незамінних. Коли широкі маси еміграції від них відвернуться, не підтримають їх, то вони мусять перестати шкодити, щоб не втратити підтримки громади.

На жаль, наша преса цього не робить. Окрім тих трьох часописів, які я згадав на початку статті, всі інші часописи або цю справу промовчали, або щось там промірили так, щоб ніхто нічого не второпав, головне, щоб ніхто не знов про що саме і про кого саме мова. Зразком такого "викривання" є коментар Романа Рахманного "Живий — значить цілий і нескорочуваний" ("Наша Мета", 17. 3. 62 р., Торонто).

Р. Рахманний висловлює цілком правильні думки, вияснюю справу досить переконливо, закінчує коментар так:

"Українці, які живуть у вільних умовах країн Заходу, мають усі можливості зберігати живого Шевченка — цебто зберігати цілість творчості Шевченка нескороченою і непідмальованою. Це обов'язок як супроти своєї нації, так і супроти пам'яті великої людини, яка одна посміла станути проти російської потужної імперії в обороні свого народу. Порушування того обов'язку у наших вільних умовах це гріх, який кличе до неба за помстою".

Як бачимо, "гріх, який кличе до неба за помстою", але... нічого й нікого не названо! Хто і що скоротив, хто і що підробив — невідомо. Може такий коментар спричинитись до направлення зла? Ніколи. Можна вірити, що Р. Рахманний хоче широко запобігти повторення таких жалюгідних вчинків? Бодай я в те не вірю. Хай не гнівається п. Рахманний, але я повіріти таки не можу. Примітив аморальність і злочин треба викривати чесно й відважно. І вчасно. Лікар мусить сказати, хто й на яку хворобу хворіє, а тоді лікувати.

П.Волиняк

**СПОЖИВАЙТЕ
НАЙ ВІДЖИВНІШІЙ
СТРАВНИШІЙ
ДЕШЕВШІЙ ХАРЧ,
ЩО МАЄ В СОБІ ВСІ ВІТАМІНИ, ЦЕ
МОЛОКО
І МОЛОЧНІ
ПЕРЕТВОРІ
ВИСОКОВАРТНІ ПРОДУКТИ
ЄДИНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОЧАРНІ
ROGERS DAIRY Ltd.
459 Rogers Road, Toronto, Ont.
Phone: RO. 9-7193**

Леонід НОВИЧЕНКО

ПОРА ЗМУЖНІНЯ

Нижче друкуємо статтю Леоніда Новицького про творчість Ліни Костенко, яку передруковуємо з київської "Літературної Газети" від 26. 1. 62 р. Статтю передруковуємо без змін і скороочень, щоб наші читачі уявили собі, як Ліну Костенко сприймають і оцінюють в Україні. Попередимо тільки наших читачів, що до критика Л. Новицького можна застосувати слова Ліни Костенко з її вірша "Доля": він за свою долю в часи Сталіна "платив сумлінням" був зразком сталінського партійного критика. Це й принесло йому не кулю в потиліцию, а теплі посади й наукові звання доктора філологічних наук та члена-кореспондента Академії Наук УРСР.

По смерті Сталіна він поспішно переключився — "наставив ніс за вітром" — і почав уже шукати в літературі не лише "партійної лінії", а й людської думки та художньої вміlosti й таланту.

РЕД.

Ще перша книжка віршів Ліни Костенко "Промінна земля", що вийшла п'ять років тому, дала відчуття риси цікавої творчої індивідуальності. Характерно, до речі, що на фоні тієї безмежної, майже "дівочої" розчлененості і мрійливості, якими аж надто грішили писання деяких молодих українських ліриків, вірші цієї авторки вигідно вирізнялися своєю культурою поетичної думки, своїм тяжінням до гострого смыслового малярства, який прекрасно поєднувався з внутрішніми переливами чуттів, з ширістю і емоційністю, до яких маєш цілковиту довіру. Звертала на себе увагу й формальна виучка поетеси — вона була зовсім неабиякою для першої книги і засвідчувала, що Л. Костенко зуміла вже в "підготовчі роки" чимало взяти на своє оброшення з художнього досвіду сучасної — справді сучасної — поезії.

Потім з'явилася книжка "Вітрила". Складалося вже загальне уявлення про творчість Костенко. Першим і головним чуттям, яке викликали до себе її вірші, було чуття щирої симпатії. Приязнь і довіра до широкого світу, в якому живе поетеса з своїми співгromадянами, неговірка, але тим більше відчути любов до людини-трудівника, товарища, друга збуджували такий же щирий відолос, напевне, в кожній читацькій душі. Разом з тим це найменш була поезія легкодумної замилуваності. Драматичні мотиви, викликані, здебільшого, хвилюваннями і знегодами особистого життя (особистого, звичайно, не у вузько-одиничному сенсі — ці "жіночі" драми, лиха й радощі є великою частиною реального життя наших сучасниць) — часті гости в її ліриці. Коли б зайдла мова, скажімо, про таку щиролюдську тему, як гіркота і тривога нещасливого кохання, то наявдя чи можна знайти в нашій поезії останніх років твори психологічно яскравіші за вірші Л. Костенко "Найрідніше мое Підмосков'я" або "Сонце сходить...", вміщені в її першій книжці. Але ці драматичні мотиви, ці образи сердечного негаразду позбавлені в її віршах похмурового відтінку безвихіді; їх наче очищає і синтезує, відіграючи своєрідну роль трагедійного "катарсису", характерна для Л. Костенко ясна і життєвердна думка, що кладе свій відбиток на найскладніші її переживання. Можна навіть сказати, що надзвичайно важливою складовою частиною світовідчuvання поетеси, наскільки во-

но виразилось в її творах, є дорогоцінне відчуття постійної рухливості, неоглядності і мудрої "повчальності" життя. Навіть коли ріка замерзла, не видна під снігом — все таки вона тече в море, ствержує поетеса. Саме тому різні невдачі викликають у її ліричної геройні сумовито-іронічній і разом з тим просвітлений висновок, сформульований з умисною прозаїчністю: "Для того, щоб добре ходити, раз десять треба упасти". Саме тому, навіть горючі, поетеса заповідає собі найголовніше — силу духу для життєвих випробувань: "Щастя треба — на всякий випадок, сили треба — на цілій вік". Хай останні слова звучать трохи пародіально, але погодтеся — в них є той настрій, який буде до душі кожній діяльній і мужній людині.

Та чи все задовільняло в цій поезії, в її ідейній суті, якщо судити про них з погляду найсерйозніших вимог часу? Ні. Люди тієї епохи, коли політика увійшла в щоденне життя мільйонів, ми оцінюємо своїх поетів передусім за ступіння іх участі в соціальних клопотах віку, за їх вмінням освітити різноманітні сфери існування окремої людини променем загальної ідеї, якою живе народ. Поки що такі ширші теми громадського, соціально-політичного значення у віршах Л. Костенко з'являлися досить епізодично. Хай не буде сприйняті це зауваження, як спроба нав'язати поетесі певні теми, — мова йде про більше, ніж просто тематика: про сам характер її ліричного героя, про його необхідну життєву повноту і грунтовність. Не раз, читаючи вірші Л. Костенко, хотілось побажати поетесі і більшої активності в її стверженнях і запереченнях — активності не інтонації, а саме життєвої, громадянської позиції. Найсердечніша "словідь" в наш час здається по-людському недостатньо без цілеспрямованої, наполегливої "проповіді": поезія радянська це ствердила і довела всім своїм духом.

Я думаю, що її позитивні якості, і слабкості перших двох книжок Ліни Костенко (щодо недоліків, то вони особливо помітні у "Вітрилах") були в тій чи іншій мірі подих поетів, що виступили в останні роки, — непрості шляхи формування їхньої духовної і творчої особистості у всіх перед очима.

Нешодавно вийшла нова книжка поетеси — "Майдрівки серця".

Одне з найпомітніших місць у ліричній її частині посідають роздуми про поезію, про мистецтво. Вони цікаві й значущі, бо внутрішніми нитками всі звязані з сучасністю. Тим більше, що належать вони авторці, яка стережеться заіджджених фраз і звикла, як видно з усього, ділитися з читачем лише тим, що її справді поетично "відкрилося" в світі.

MODERN HEATING

ОПАЛЕННЯ:

Водяне — Парове — Помпі
Оіл Борнери та направи.

J. KIRICHENKO

945 DUNDAS ST. W. — TORONTO, ONT.
PHONE: EM 8-6602

Враження такого особисто пережитого відкриття на мене спровокував вірш, присвячений Тарасові Шевченку ("Кобзарю, знаєш, нелегка епоха")... Бувають моменти, коли сучасник ніби по-новому "зустрічається" зі справді великим у мистецтві минулого і ніби по-новому розуміє внаслідок цього і власне призначення. Ось яка відповідь Кобзарева вчулася поетесі на роздуми (не тільки власні!) про складність і суворість свого часу, в якому "захирень — безліч. Тиши — анітрахи. А струса різним утрачаєш лік".

А ви гаргтуйте ваші голоси!
Бо пам'ятайте,
що на цій планеті,
відколи створив її Пан Бог,
ще не було епохи для поетів,
але були поети для епох!

Такі зустрічі й такі висновки можуть стати зарубками в духовному зростанні поета. Бо це — голос тієї усвідомленої відповідальності й тієї мужності митця перед лицем "складного" часу, які відповідають найкращим традиціям нашої поезії. І, якщо вірно розуміти гостру антитезу авторки, "епоха" якраз "для поетів", — але для тих, хто запрягається у воза, щоб тягти її вперед, а не для тих, хто губиться перед її струсами, кого бентежить відсутність в ній тихенського душевного комфорту.

А в іншому вірші, наче продовжуючи свою думку, Л. Костенко говорить, що можна по-різному дивитися на світ і що все зрештою залежить "від людських зіниць":

В широких відіб'ється вся епоха,
У звужених — збіговисько дрібниць.

Не можу втриматись від емоцій — дуже присміно чуті ці особисто зважені судження, ці чесні й точні слова, що влучають в саме "яблучко" гостроактуальних питань мистецтва і, зрештою, світогляду нашого сучасника. І дуже добре, що поетеса сміливо виходить на такі питання, що вона хвилюється й сперечається, обстоюючи вірне їх рішення, — це ознака змужніння. І не можна разом з тим не поділяти її гніву з приводу віршів бездумників і немічників, яких у нас продукується й друкується ще так нещадно багато: "А скільки в нас поезій випадкових з нічого й ні для чого виника!" З нічого й ні для чого — ось найбільша біда!

При всій жіночій емоційній тонкості і сердечній діткливості поезії Л. Костенко метод її художнього мислення переважно аналітичний. Вона любить і вміє поетично вдумуватися в окремі явища, відшукуючи їх зв'язок (часом ніби зовсім несподіваний) з цілим, загальним, любить вслухатися у власні почуття, вловлюючи їх примхливу "діялентику", яка інколи самій авторці дас підставу для не позбавлених гумористичного відтінку висновків (скажімо, такі вірші, як "Суворий вчитель, розум неблаганий..." або "Ідол"). В новій книжці мені хочеться відзначити з цього погляду один вірш на тему, яку можна назвати політично-психологічною. Приводом для нього став газетний знімок з Манолісом Глазосом, якого під конвоєм ведуть на суд. Та мова в ньому йде не про героя — думки поетеси навіяні тією порожньою постаттю, що стовбичить за його плечими, — конвойним. Це — в дусі Ліни Костенко з її аналітичною гостротою і свіжістю сприймання: саме так, можливо, вчений вперше звернув увагу на десятки разів бачене — на плісняву, що обсіла простоквашу в склянці, — і прийшов до відкриття... Для поета, який

прагне відкривати своєму читачеві справді щось нове, в світі, у людях і їх відносинах, така "незвичність" погляду і свободи в концентруванні уваги — дар чималої цінності. Пригадуєте один з найкращих віршів Лесі Українки "Забута тінь" — не про Данте і не про уставлену у віках Беатріче, а про нікому не відому вірну дружину фольортійського вигнанця? А втім, то був твір і про Данте. тільки з іншої, зовсім незвичайної точки зору.

Вірш Л. Костенко так і називається — "Конвойному Маноліса Глазоса". Словнений він гнівним і гірким роздумом про людей-автоматів, без яких не могли б триматися жодна реакційна диктатура, жодний несправедливий режим. Істоти, в яких "вміння не думать — єдиний хист", вони огидні й страшні своєю пустотою і механічністю.

Тебе запрягли тупою звичкою.
Жорстокістю. Порохом пустоти.
Такий автомат не дас осічки.
Натиснутъ курок — і вистрілиш ти.
Служба, говориш? Не хочеш, а мусиш?
Страхом підказане каяття...
В Росії таких називали "мусор".
І викидали з життя.

Цей вірш радує своїм заглибленим у явища соціальної психіки, в соціальний характер. Він "відкривачий" за всім своїм духом. І він бринить глибоким почуттям, яке у фіналі так здирмо вибухає отим нещадним по-робочому простим і коротким — "мусор". На подібному напрямку (маю на увазі, звичайно, не лише викривальний аспект) від Л. Костенко можна чекати багатьох цікавих образів і роздумів.

А ось ліричний образ іншого характеру, але такий же змістовний і багатий на ідейний підтекст. Майже пейзажний етюд: уночі понад шпалами на станції ходять і коливаються вогники — оглядають колію, постукують по колесах, "зустрічаються, розминаються"; поїзд постоїть і рушить далі, —

А трепетні вогники ноchi
в людей перетворяться вранці.

Здавалось би, чисто живописне враження. Але в нашій свідомості вже самі собою снуються висновки, — Л. Костенко часто-густо свідомо "полишає" їх за останнім рядком вірша. Вогники, а не "гвинтики"! (Або, як це часто говориться, "виробничики", — я не розумію, чому це байдуже й незграбне слово набуло такого поширення в нашій мові). Лірик в інтересах поетичної відразності спеціально обрав для них, для "вогників", темний нічний фон, а ми мали б бачити в наших людях-трудівниках цю іхню суть завжди, в будь-яку пору доби!

Що сказати про інші ліричні вірші в цій книжці? Їх не перекажеш. У них приваблює, я б сказав, глибокосучасний характер ліризму — єдність тонкої інтелектуальності з сердечною відкритістю і довірливістю до читача. І в особистій сфері почуття поетеси наскрізь пронизані думкою: так само, як думка часто невловимо зринає з припливу сильного почуття. У найінтимніших зізнаннях деяких ліриків інколи скоплюєш відтінок певної пози, напівсвідомої настроєності на вже випробувану в поезії ефектну, "виграшну" позицію. Ліна Костенко здебільшого вміє щасливо оберігатись від цього, вона (чи її лірична героїня) не прагне показати себе ні кращою, ні гіршою, ніж є в дійсності, — найголовніше для неї тут сама правда з тими, хай строгими, але

потрібними й корисними висновками, які вона може підказати. Зрідка в її ліричній рефлексії виникають і незгоди між вимогами розуму і правдою серця: "А серце робить вигляд, ніби слуха (повчань розуму, — Л. Н.) і, як школяр, за вікна погляда". Загалом кажучи, подібні колізії у віршах цієї поетеси мене не дуже тривожать: тут не пахне драмою "роздвоєності", необачних і непоправних вчинків. Мова може йти скоріш про інше: переливчаста, подекуди суперечлива "гра" голосів розуму й почуття відбуває в цих віршах складний процес "самовиховання", все зростаючої вимогливості до себе, — недарма прагнення душевної зрілості так виразно звучало в її першій книжці: "Дорослою стала знецька, змужнілою стану поволі".

І все ж, читаючи деякі з цих книжніх віршів поетеси про особисте, інтимне (скажімо, вражуючий своєю невеселою щирістю "Кохання, вірність — істини одвічні..."), не без прикраси думаси, що "найпечальніші твори про сердечні незлагоди в першій її книжці були по-людському значнішими і — сказати б так — безспірними в своїй основі. Щирість — першорядна річ у ліриці, але її вона, при всій безжалільній ясності самооцінки не може усунути небезпеки здріблення — а ця небезпека, тут реальна.

У сьогоднішній нашій поезії назріває дедалі більший інтерес до тем етичних, до тем філософських. Він природний, бо обумовлений швидким духовним зростанням сучасників і широтою завдань, які ставить перед собою література наших днів. У новій книжці Л. Костенко цей нахил до філософського роздуму впадає в очі дуже помітно. Йдеться про дві її поеми — "Чайка на крижині" і "Мандрівки серця".

Перша з них поемою може бути названа лише умовно — це швидше цикл, що складається з кількох віршів, об'єднаних більш-менш чітким наскрізним мотивом. А втім справа не в точності жанрових визначень. З низки ліричних малюнків, зовні трохи недбалих, — весна в гирлі Одри, самотня чайка на крижині, замислені "мэнологи" авторки, її зустріч з пропливаючим радянським кораблем, — постає тема, хай і не досить широко розроблена, зате, можна сказати, "виспівана" дуже чистим і теплим голосом. Це — тема крил людських. Вони, ті крила, —

У кого — з щирості
до роботи.
У кого — з щирості
на турботі.
У кого з пісні,
або з надії,
або з поезії,
або з мрії.

Бо

Людина нібіто не літає.
А крила має.
А крила має.

І так само, як людні потрібні крила, вона не може жити без ґрунту. А ґрунт — це чуття Батьківщини. Та авторка не повчас. Перед нами — сторінка з її подорожніх записів. Але саме та сторінка, на якій записано не просто побачене, а справді збагнуте, пережите, прояснене власним життєвим досвідом.

Поема Л. Костенко "Мандрівки серця" викликає в пам'яті такі поетичні книжки останнього часу, як "Людина" Е. Межелайтіса, "Людина на долоні" П. Севака,

деякі "узагальнюючі" замахи молодших українських поетів. Це — спроби в широкому, синтетичному плані осiąгнути турботи, радощі й болі сучасної людини, шляхи її боротьби за вселюдське щастя. Написано поему у формі символічної казки, жанру, який поетеса спітвала (не досягши, правда, помітного успіху) ще в своїй попередній книжці "Вітрила". Сюжет — "пекуча низка видінь трагічних, радостей, зворушень": мандри людини "з великим серцем" (поет, митець чи просто носій спраглих гуманістичних поривів) по широкому світу планети з його протиріччями і боротьбою, з усім, що смутить і підносить серце, — аж до того вищого пункту, де все стає видно, як на долоні, де наступає "кінцевий вислід мудрощів земних".

Немає змоги докладніше говорити про художню структуру цієї поеми-казки з її своєрідним чергуванням реалістичних і умовно-казкових мотивів та "видінь", з її цікавою "текучою" ритмікою, що йде, можливо, від деяких пошуків молодого П. Тичини та призабутого нині В. Свідзинського. А втім, не можна сказати, що Л. Костенко стала повновладним володарем обраної нею форми — в конструкції поеми далеко не все гармонійно злагоджене і вивірене художнім чуттям. Особливо терпить з цього погляду без потреби конкретизована, занурена в побут експозиція, — це ніби зачин до якогось іншого сюжету. Умоглядний, раціоналістичний задум відчутий в мотиві "порожнього" серця, яке потім "наповняється" в знамених мандрях героя.

Але головне в художньо-філософській концепції поеми авторка виявляє і доносить до читача з достаньою яскравістю.

Видіння, що радісно хвилюють і підносять дух мандрівника: "єдині вседержителі землі" — дві робочі руки на тому місці, де за древньою легендою малося бути трьома китам: "вічна маті" — втілення, ласкавості й душевної щедрости; "чорний бог", що склонився з дияволом у білому балахоні, — образ боротьби проти колонізаторства і расизму; перша в світі країна, де збудовано "міцний підмурок для Всесвітського Горевідводу" — рідна й дорога земля героя поеми. В деяких місцях хотілося б трохи щедрішого насичення цих символічних образів конкретними рисами і живими фарбами, більшої руки і глубини думки (наприклад щодо "вседержителів землі"), які сьогодні активно творять і прискорюють історію), — але загалом вони ясні, виразні й мають в собі достатнє внутрішнє наслаження.

Видіння сумні і трагічні: "тінь полів", яка смутить ми тяжким і малоплідним трудом, "аж поки буде на білому світі хоча б єдиний-один плугар", поки не "вийдуть у поле машини і переорють людську біду", "кривоточивий граніт" на солдатській могині — одна з найглибших ран людського серця, яка мучитиме й пектиме, "аж поки буде зброя на землі"; "розпусна удовиця", а насправді нещасна жінка, біда якої така зрозуміла в епоху великого вдівства, породженого величими війнами: "самота" — як би не прибрали її в "поважні" шати співці старого світу (ще тонко підкреслено умисно стилізованими елементами пейзажу: "вітари беріз золотих" тощо), вона — трагічна і ненависна людині, і не матиме спокою справжній гуманіст нашого часу, "поки буде на білому світі хоч одна самотня душа".

Не можна не сказати, що майже все це — поетично проникливе, розумне, перечуте і за цим стоять справді глибокі й самостійні гуманістичні роздуми. Роздуми, в яких відчувається наш сучасник — людина, що мислить про "загальнолюдське" історично і соціально.

Ідеї активного, вояжничого гуманізму знаходять особливо чіткий вияв у центральному розділі поеми: мандрівник стас віч-на-віч з лютим василіском — Горем. Найстрашніше — піддатися смертельному поглядові його очей: "Хто в них погляне — опечений Горем передо мною падає ниць". Його віковична погроза: "Жити хочеш — в землю дивися. Очей зухвалих не піdnімай". Навколо нього — послужливі собаки, що були колись людьми, і чудні істоти-напівлуди: "Очей ми, правда, не піdnімаєм. Зате харчів донесочу маєм". I сивий попіл борців: "Ми дивились йому у вічі. Ми згорали з сторіччя в сторіччя. Але ти згоріти не смій". Не смій — вистій і подолай. Всю свою людську силу і благородство вклади в боротьбу.

Схрестивши погляд:
людський — і звірячий.

Пустий, мертвотний — і живий гарячий.
Хвилина... Друга... Довші від століть...
Людина Горю так протистоїть...
І меркне, меркне фосфоричний блиск!
І корчиться від люті василіск.

Так у "Мандрівках серця" виходить на перший план тема людини-борця. Ясно, що подолати, збороти василіска — не окремому героєві, а народові, людству, яке бореться проти соціальної кривди і всього породженого нею зла. "Поставити горевідвід на землі біля кожного дому", — це найвеличніше завдання...

Це роздуми широкого, вселюдського пляну:

Якщо людство зробило планету! —
бо щось на світі майструє кожний,
значить, люди — великі поети,
значить, Людина — великий художник
Чому ж на обличчі її променістім
пише Горе — художник бездарний —
сірі тіні

ДО ВСІХ ЧИТАЧІВ:

Просимо вчасно відновити передплату —
нагадування забирають тільки час.

Як не хочете більше читати "Нових Днів",
то повідомте вчасно — спинимо висилання.

і плями землисті,
зморщок лінії безугарні?!

Можна зауважити, що в прикінцевих главах деякі важливі мотиви не одержали належного розвитку, що сюжетні лінії поеми тут без потреби переускладнені, — все це авторці слід було б доробити і "прояснити" в наступних виданнях. Але найважливіше з того, що задумано, — сказано. Найголовніший нерв і найбільший підсумок цих роздумливих "мандрівок серця" — ідея активної боротьби за високі гуманістичні ідеали, думка про непримирений виклик всякому стражданню й горю. Ми пам'ятаемо, яке місце займала ця остання думка в гуманістичній концепції М. Горького. Добре, що молода поетеса в своїх спробах дати художню відповідь на нелегкі питання сучасності, звертається до цього покріпляючого, надійного джерела.

Кидаючи загальний погляд на нову книгу Л. Костенко, з присмішкою відзначаєш визрівання її художньої вміlosti. Вона досягає часом мало не зразкового лаконізму вислову (вірші "Дзвони б'ють на сполож", "Постривайте, куди ж ви, куди?", "Прощавай..." тощо). Чіткішим, тоншим, багатшим стає малюнок її емоційно-смислових ліричних сюжетів. Поет, який не терпить загальніків, порожніх слів горезвісної ліричної "теплоти", не підкріпленої свіжою думкою, оригінальним образом, — авторка "Мандрівок серця" любить знаходити якийсь предметний, речовий образ, що втілює в собі суть мислі, овіваючи її ніжним сердечним чуттям (як, наприклад, уже цитовані "Вогник"; або — ведмідь-вечір, що "без слів" говорить про тугу прощання у вірші "Прощавай..."; або — згадка про байдари, що перетинають пороги, у вірші "Свої і чужі тривоги"). Але: не вивелися ще з її віршів ні безбарвні прозаїчні звороти, ні затерті, нічні епітети на зразок "нелюдського болю", "кривавого світу", ні деяка однomanітність смислових і синтаксичних "ходів" у побудові улюблених поетесою прикінцевих антitez афористичного типу.

Та головне — приходить вивірена мужність у погляді на світ, приходить необхідна широта мислення, виразно окреслюється духовна зрілість поетичної особистості. Книга "Мандрівки серця" говорить про це на повний голос.



Поетка Віра Вовк у Торонті

У п'ятницю 2 лютого відома поетка Віра Вовк, що стало живе в Бразілії, мала свій вечір у "Козубі". Вечір відкрив голова "Козубу" М. Голінський, вступне слово сказав письменник І. Боднарчук, твори (поезії й прозу) читали Є. Мендельюк, З. Прусаченко, Д. Романик і сама авторка.

Публікі зібралися чимало — понад сто осіб. Читали твори, як хто зумів, бо, зважаючи на характер творчості В. Вовк, її твори не так легко читати. Здається, цього разу — всупереч правилу — найкраще читала авторка, хоч не можна нарікати й на читачів.

Віра Вовк — чи не найголосніша письменниця на еміграції. Справді бо, про неї чи не найбільше пише наша преса, вона чи не найбільше має прихильників своєї творчості і, поруч з цим, чи не найбільше таких, які її за поетку не вважають вза-

галі. Сама Віра Вовк, здається, з такої ситуації цілком вдоволена.

Наши читачі з В. Вовк уже знайомі, бо в ч. 80 (червень, 1957, стор. 12—19) було видруковано статтю Р. Личаківського "За чужим возом", у якій розглянено її творчість. Варто пригадати, що стаття Р. Личаківського перед появою в "Н. Днях" була обговорена на одному з вечорів "Козуба" і викликала там пристрасну дискусію.

Поскільки я не маю писати про творчість поетки, а лише про її авторський вечір, то мені цілком дозволено нічого від себе не сказати. Тим більше на це маю право, що якось (припустімо, що через помилку чи недогляд) мені не дано змоги висловитись на самому вечорі. Отож, я перекажу тільки чуте — те, що було сказано для всіх, і підслухане — те, що було сказане у вужчому колі,

а я його чув. Звичайно, нікого називати не буду.

За день перед вечором задзеленчав мій телефон:

— Пане Волиняк, ви ж редактор, то може скажете, як читати поезії Віри Вовк. Б'юсь, б'юсь і не знайду "читального ключа" до її творів.

— Не знаю.

— А все таки?..

— Не знаю. Думаю, що такі вірші треба читати самій авторці. А стороння особа, якщо не знайде "ключа", мусить читати просто — як протокол.

У передпокої залі перед початком вечора до чоловіка підходить молода, гарна й винятково темпераментна жінка. Стискає кулаки під грудьми і з притиском "вистрілює" запитання:

— Ви мені скажіть: що це за вірші? Що це за поезія? Читаю, читаю й не розумію нічого! Ну, чи ви щось у цих віршах бачите?

— Бачу, бачу! І дарма ви підпираєтесь своїми гарними кулачками! Я бачу й так...»

— Я вас питаю серіозно, мені дуже болить, а ви отак непристойно жартуєте, немаючи чого сказати.

І пішла ображена.

Стоять троє: дві молодих жінки і один чоловік. Одна з жінок:

Петро ГОЛУБЕНКО

Проліски

Проліски? Проліски сині!
Звідки ви? На чужині?
От і згадалося... Друзі...
Люба дівчина... Пісні...

З попелу жовтого листя
Пролісків перших привіт.
Небо ясне й променисте,
Вкрите мережкою віт.

Линуть ключі журавлині.
Ми на узлісся, в гаю...
Очі, як проліски сині,
Душу хвилюють мою.

Піснею в небо високе
Думи підносим свої...
Люба моя синьоока!
Друзі хороші мої!

Славлю тебе і весну я
І весняний брунькоцвіт.
Вітер акомпонує
Арфами віт...

...Линуть за роками роки.
Весни приходять в гаї.
Де ж ти, моя синьоока,
Друзі хороші мої?!

Згадкою образ твій зрине,
Та загубився твій слід.
Тільки горячі, мов жарини,
Проліски... Проліски сині
З попелу спалених літ.

— Як вона виросла! Скільки в неї оригінальності! Яка барвистість малюнку!

Чоловік:

— Правда, але чи не забагато вже тієї оригінальності й барвистості?..

— Що ви, що ви! Пора ж нам вийти в світ, пора порвати із своєю шараварчиною в поезії!

Третя учасниця слухає обох, але мовчить. Видно, боїться висловитись, хоч цікавість і світиться в її очах.

В кінці вечора авторку можна було запитувати, можна було висловитись.

Один з учасників питає:

— Скажіть, кого із європейських модерністів ви найбільше любите?

Поетка вагається, просить пояснити, чи вірніш уточнити (і цілком слушно!), що саме вважати "модернізмом".

Запитувач мовчить, не уточнює. Тоді Віра Вовк перелічує кількох німецьких, португальських і французьких авторів і на кінець заявляє, що дуже любить... Андре Жіда!

У кількох осіб видовжуються обличчя: Андре Жід... модерніст?..

Але більшість публіки це не здивувало...

Друге запитання:

— А кого з українських поетів ви любите?

— Б. Ігоря-Антонича... Тичину... Ліну Костенко... Ну, і моїх учителів — неоклясиків, включно з Юрієм Кленом, — відповідає поетка з елегантним, леді помітним уклоном вбік родини Юрія Клена, що сидить у першому ряду.

І ще й таке запитання:

— Скажіть, чи ви вдоволені зі свого образу:

І заболить на устах,
Як розквіт прокази,
Бездушний цілунок.

— А що тут поганого? — питає поетка.

— Я думаю, що не зовсім естетично.

Замість авторки кидає репліку панна, що читала її вірші:

— Бездушний поцілунок — гірший від прокази!

Жінка, що читала поезії на вечорі, протестує:

— А я волю бездушний поцілунок чи цілунок, ніж проказу!

Всі, в тім числі й Віра Вовк, весело сміються. На цьому дискусія про проказу й поцінунок закінчується. Але вона продовжується в одному авті: молода, гарна жінка, керуючи автом, обурюється:

— Не розумію, чого накинулись на поетку за ту проказу! Що ж тут такого? Хіба в поезії треба вживати тільки "гарних слів"?

Один з чоловіків:

— У кожному виді мистецтва треба дотримуватись законів естетики.

— Не тільки в мистецтві, а навіть у побуті це конечне, — додає другий.

— Це старе уявлення про мистецтво, ось тепер... — не здається жінка, що виховалась уже на цьому континенті, призначалась уже до "модерних" виявів у мистецтві.

Її співрозмовники таки намагаються знищити "модерну" проказу:

— Уявіть собі, що ви граєте "Апасіонату" Бетговена, а хтось вам покладе на рояль не квіти (це ж "гнила українська естетика"!), а щось таке, що люди уникають його брати руками: що на вас більше вплине в той момент — "проказа" на роялі, чи вражуюча мистецька сила геніяльної "Апасіонати"?..

Жінка не має чого відповісти, але лишається прихильницею Віри Вовк. Хоч і безсилою вже.

Один католицький священик під кінець вечора радить авторці не так перекладати чужих авторів українською мовою, як українських чужими мовами, щоб пропагувати своє між чужинцями. Говорить про мистецьку силу геніяльного Стефаника. Просить дозволу прочитати коротке оповідання "на три сторінки". Частина публіки не зрозуміла, чиє оповідання має отець читати: Стефаникове чи Віри Вовк. Відбуваються торги (пізній бо час уже!): дозволити читати, чи ні? Врешті, читає. Виявляється, що це оповідання Віри Вовк. По закритті вечора відбувається така розмова:

— То це ваше оповідання?

— Так, це мое перше (мовляв, недосконале ще!) оповідання, — відповідає письменниця.

— То у вас регрес!

— Будьте скромним і додайте: "На мою думку".

— Це зайве, бо я завжди висловлюю тільки свої думки...

Віра Вовк — дуже мила й приємна жінка. Вона просто полонила публіку. Особливо її чоловічу частину. Це не видумка, а факт: п'ять промовців присягали, що вони її "крайні". А шостий не посмів цього сказати (він був "східник", але "старий емігрант"), то запевняв присутніх, що він добре знав і навіть дружив з її батьками!

Один з чоловіків запевняв, що "може ми на Покутті в одному потічку в один час ноги мочили й рибку ловили (хоч Віра Вовк з Дрогобича, а не з Покуття!), але не пізнали одне одного, не заговорили..."

Я (до своєї сусідки):

— Я б на її місці образився...

— Ви б напевно не пропустили нагоди, правда?..

Я промовчував, бо мені, як було сказано раніше, випадково не дали змоги висловитись. А я хотів бути сьомим "земляком" Віри Вовк і мав намір вяснити, що до Дрогобича я тільки випадково не доїхав, бо мене підбили від Стрия повернути на південь, переїхати Бескид і їхати на Мукачів.

Один завжди спокійний і зрівноважений чоловік до другого:

— Ви мені поясніть, бо я не дуже сильний у поезії: доповідач у вступному слові сказав, що Віра Вовк вчилася у неоклясиків. Врешті, й вона це підтвердила. Ну, де ж та точність образу, де в неї прозорість і ясність думки, які властиві Зерову, Рильському, Драй-Хмарі? Де вони в неї, я вас питую?.. Скажіть мені!

— Дайте мені спокій з вашими неоклясика-

ми! Подякуйте їй, що вона виводить нашу літературу між людьми!

Один із палкіх прихильників творчості Віри Вовк (з обуренням):

— Що це за читання! Це хамство! Або вони не вміють читати взагалі, або навмисне читали так, щоб знищити мистецьку силу її творів!

Субота. Другий день по вечорі Віри Вовк. Десята ранку. Дзеленчить телефон. Піднімаю слухавку:

— Добрідень, наш хороший редакторе!

— Доброго здоров'ячка, наймиліша і найдорожча наша читачко! Як спалося?

— Погано. І мало.

— А то чого?

— Майже цілу ніч перегортала річники "Нових Днів" і читала поезії Ситника. Після авторського вечора Віри Вовк просто тужу за Ситником...

За якої півгодини знову телефон:

— Вибачте, пане Волиняк, що турбую. Чи ви не пригадуєте, у якому числі були друковані Ситникові вірші про дівчат, що лущать квасолю на току, і про його діда? Шукаю вже від рання й ніяк не можу знайти...

За кілька хвилин третій дзвінок:

— Вибачте, що турбую...

— Хочете знати, в якому числі "Нових Днів" були Ситникові поезії?..

— А ви відки знаєте, що я хочу? Але не турбуйтесь: я їх сама знайшла, вони в мене переведені стяжками. Я хотіла вас просити тільки пояснити: чого Ситникова поезія на мене впливає, а Віри Вовк ніяк не зворушує?

— А нащо це вам здалося? Читайте собі те, що вам подобається, і все.

— Як же так! Така визначна поетка, всі нею так захоплюються, а я скільки не силкуюсь, а нічого не розумію... Невже я така темна? Аж непримінно...

Щоб не зразити своїх читачів остаточно, муши щось сказати від себе. Поперше, при виході із залі на мене накинувся цілий гурт наших читачів, з обвинуваченням, що я злякався й не висловився на вечорі. Мое твердження, що мені не дали висловитись, їх не переконало:

— Бо ви не настоювали! Ви, як захочете, то свого доб'єтесь. А тут побоялись сказати те, що думаете!

Шо ж я скажу? Колись, читаючи вірші Вадима Лесича, я уявляв собі його так: довгий, як тичка; риже волоссячко на круглій голівці, що завершує тонку шию; на обличчі ластовиння; "голосочок, як... волосочек"; ноги тонкі, як патички — однакові від початку й до кінця, а шкіра на них — біла, біла, як папір...

Коли ж на з'їзді письменницького об'єднання "Слово" в Нью-Йорку мені показали Вадима Лесича, то я сам собі не вірив:

— Ви... Лесич?!

— Так, я Лесич. А чого ви так дивуєтесь?

І як же мені було не дивуватись, як я побачив

здорову, як мур, людину, з чорним, як воронове крило, волоссям, приємного, жартівливого, словом, цілком нормального, гарного і, як кажуть, повнокровного чоловіка.

Хай вибачить дорогий Вадим Лесич, але я й досі не вірю у щирість його "творчої душі".

Таке ж найприємніше розчарування мене зустріло і у випадку з Вірою Вовк: гарна молода жінка, добре збудована, з чудовою тонкою рукою, приємна, весела, бальора, добре вихована, з доброю освітою, "гостра на язик", словом, має всі якості жінки й людини. А в поезії так женеться за оригінальністю, що аж проказою ілюструє "бездушність цілунку".

Не перебільшуши, скажу, що за ці два дні (репортаж написано відразу по вечорі) я вже мав понад десяток запитань:

— Поясніть мені, чого у Віри Вовк акації чорні, як в Україні вони такі люблячо-блі, як вони в нас так пахнуть, що не можна не кохати? Таж акація в Україні викликає в людині почуття життєдайної сили сонця, радости, вітальної сили! То чого ж у Віри Вовк вона чорна, іде впарі зі смертю? Чи сила поезії збільшиться, якщо на біле кати чорне, а на життя смерть? Чи, може, в Бразілії акація цвіте чорним цвітом і справді символізує смерть? То чому поетка не пояснила цього?

Я рішуче проти того, щоб поетам радити, як писати і про що писати. Але я думаю, що їм можна радити дещо прочитати. Ось, наприклад, у "Свободі" (1 і 2 лютого ц. р.) С. Риндик порівнює два вірші: молодого підрядянського поета Григорія Кривди і відомого на еміграції поета Василя Барки. Він приходить до висновку, що "часом оригінальність у поетичному творі має скоріш від'ємне, ніж додатне значення". Чому б над цим не подумати? Чому б не прислушатись і до голосу читачів? Не йти сліпо за вимогами читача, але подумати над його вимогами таки можна.

Оригінальним мистець мусить бути. Інакше він — епігон. Але не треба забувати, що засоби не сміють закрити мету. Мета ж у поезії — людина, її переживання, її відчуття, її радощі й болі. Цього не можна забувати, інакше поет нічого довговічного не створить.

Відома істина: модність у мистецтві означає смерть самого мистця. Іще Т. Шевченко гостро виступав проти моди, тим більше чужої (див. "Нові Дні" ч. 146, стор. 29), починаючи свою передмову до "Кобзаря" цитатою із А. Грибоедова: "Воскреснем ли когда от чужевластья мод?" Про цю смертельну загрозу для Віри Вовк дуже виразно й переконливо говорив Р. Личаківський у згаданій вище статті "За чужим возом". Мені здається, що Віра Вовк злегковажила його порадами.

Чи спроможеться вона на цей "революційний крок", чи відмовиться від штучно створеної скроминутої "слави сьогоднішнього дня" — це її справа, але я думаю, що це єдине, що дасть її змогу написати значущі твори, які не будуть "модною одноднівкою".

Віра Вовк — людина безперечно обдарована. До того вона ще й дуже працьовита. Вона любить творити. Побажаємо ж їй дати справді великих творів, які б принесли їй не тимчасовий успіх "модною одноднівкою".

ної" поетки, а забезпечили б її місце в історії нашої літератури.

П. С. Доводжу до відома наших читачів, що я її запропонував місце на сторінках "Нових Днів" для всіх її творів, які вона вважатиме за потрібне друкувати. Ані смаки наших читачів, ані тим більше смак редактора не матимуть найменшого впливу на друк її творів — все, що вона пришле, буде видрукуване. Бо тільки свобода творчості може дати змогу поетові знайти себе.

П. ВОЛ.



Катер. Кричевська. Гайдельберг, Німеччина.

ВИСТАВКА АКВАРЕЛЬ КАТЕРИНИ КРИЧЕВСЬКОЇ

У галерії "Ми і Світ" від 13 лютого по 1 березня ц. р. відбувалась виставка акварель Катерини Кричевської, яка стала живе в Бельмонті, Каліфорнія, США.

Малярка виставила 40 праць. Хоч час був не дуже то сприятливий на публіку, можливо тому, що реклами в пресі не було зовсім, але виставка мала успіх: продано 8 картин.

Катерина Кричевська є наймолодшим мистцем зі славної родини Кричевських. Всім відомі такі велетні нашого мистецтва, як Василь Григорович Кричевський та його брат Федір. Добре відомий у світі і знаменитий аквареліст Микола Кричевський, що минулого року помер у Паризі. Відомий і Василь Кричевський (молодший) — батько Катерини. Нема нічого дивного, що Катерина Кричевська ще змалку має пристрасть до малюства.

Свій світогляд і майстерність Катерина Кричевська набула вже на чужині, але вона не пішла за "модерністськоюmodo" — її зовсім чужа тенденція викривлення дійсності. Її працям властиві безпосередність і природність, вона зображує "нормальність", себто стверджує життя, а не заперечує його. Саме тому перед її картинами можна зупинитись, їх можна оглядати не раз і не двічі.

"Пані Кричевська, — пише "Пало Альта Тайм" в числі від 23. 12. 1961 р. з нагоди виставки К. К. в Пало Альта, Каліфорнія, — володіє талантом картиною передати відчуття місця... Народжена в родині мистців, К.

К. почала малювати рано. В її картинах ніколи не зникає почуття подиву й оповідання, які так приваблюють дітей. Кожна акварель ніби зроблена тому, що зображене на ній місце мало для неї якесь емоційне значення".

К. Кричевська мала першу виставку в Канаді, але



Катерина Кричевська. Венеція.

з повним успіхом: 20% проданих картин свідчить, що її мистецтво може зворушити людей. Це дуже показово, бо Катерина Кричевська не належить до тих, що вміють робити собі рекламу, вона якось промовчується в пресі.

В Канаді, зокрема в Торонті, К. Кричевська має багато друзів і приятелів. До них належить і родина Волосевичів, яка в час виставки (26 лютого) в себе в хаті влаштувала її зустріч з представниками преси, мистцями і взагалі з прихильниками її таланту. На жаль, день був для такої вечірки не дуже вдалий (дехто з редакторів був перешкоджений, деято хворий), тому на цій справді приятній вечірці були лише М. Колянківський (власник галерії і видавець журналу "Ми і Світ"), В. Софонів-Левицький (тижневик "Новий Шлях", Вініпег), П. Волиняк ("Нові Дні"), а з мальярів Микола Бідняк та Мирон Левицький. Представила Катерину Кричевську гостям господиня дому пані Марія Волосевич. Не обійшлося й без імпровізованої мистецької програми: відома в Канаді співачка Стефа Фодчук виконала кілька оперових арій і пісень. Зокрема чудово проспівала "Любіть Україну" М. Фоменка на слова В. Сосюри.

Можна сподіватись, що чергова виставка К. Кричевської в Торонті викличе ще більше зацікавлення і принесе їй ще більший успіх.

ФОРМИ ЗВЕРТАННЯ І ВВІЧЛИВОСТИ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

Форми звертання і ввічливости на різних українських землях різні. До цього привела неоднаковість історичної долі різних частин українського народу. Як і в багатьох інших моментах нашого мововживання, найбільші тут розбіжності між східно-українськими та західно-українськими формами. От на Східній Україні люди в міському й освіченому товаристві називають одно одного на імення та по-батькові, а на Західній Україні — "паном", "пані" чи "панною", додаючи ще імення, прізвище чи відповідне звання (титул).

Які історичні співвідносини між цими двома формами?

Називання по-батькові у східніх слов'ян виникло давно і, можливо, під візантійсько-грецьким впливом, бо в греків так людей називали. Про можливість такої запозики свідчить факт, що називання по-батькові спочатку було поширене тільки серед князів і вищих кіл суспільства. Для творення імен по-батькові східні слов'яни використовували нарости: 1) для чоловіків — ичъ ("Мъстиславичъ"); — овичъ ("Глѣбовичъ"); — евичъ ("Юреевичъ"); 2) для жінок — на, — овна, — евна ("Ярославна", "Глѣбовна").

Первісно наросток — ичъ означав назуви малят (ст.-сл. пътишъ, сх.-сл. пътичъ — "пташеня"). Первісне значення наростків — овна, — евна не таке ясне.

Уживання цих форм засвідчено в літописах, у "Слові о полку Ігореві", у грамотах (в Іпатському літописі — "Олговичі", "Всеволода Мъстиславича", "Изяславъ Глѣбовичъ"; в "Слові о полку Ігореві" — "Игоря Святъславича", "Романови Святъславичю", "Ярославна", "Глѣбовна").

Спочатку називання по-батькові, очевидчаки, потрібне було для відзначення одного з-між двох чи й більше "Ізяславів", "Всеволодів" тощо з огляду на відсутність прізвищ у теперішньому цього слова розумінні. Серед князів це ввійшло у звичку тоді, як княжі роди послов'янились, бо перші київські князі варязького роду — Олег, Ігор, Ольга, по-батькові ще не називались. Те саме сталося вдруге тоді, як в Україні стали князі литовського походження і теж послов'янились ("Юрій Наримонтьовичъ", "Юрій Коръятовичъ"). Пізніше називання по-батькові набуло значення пошани, і в такому розумінні ним стали користуватись тоді, як з'явилися прізвища. Це засвідчено, наприклад, у дарчій грамоті Микольському монастиреві 1517 р., де сказано: "Я Івашко Федкович Полозовича из моєю жоною Стефановною Мутишича Настасьею". Тут "Полозовича" і "Мутишича" — прізвища, родовий відмінок їх свідчить про пропущені в написанні, але наявні в думці "син", і "дочка", а "Федкович" і "Стефановна" — назви по-батькові. Ще в тому ж документі: "Олизаръ Ивановичъ Любельський" (тут прізвище від місцевості). Відомо та-кож, що гетьман Сагайдачний (родом з Галичини) називався ще "Конашевичем" (від імені "Конаш").

Приєднання українських земель до Польщі, спочатку західних (1340—1387 рр.), а потім, через Литву, й східних (1569 р.) спнило на Україні розвиток називання по-батькові на знак пошани, бо в Польщі такої традиції не було. У Польщі на-томіст витворилася традиція титулування за приналежністю до суспільного стану, за званням чи посадою, що його (титулування) додавали до імені чи прізвища. І цей польський звичай, як звичай

панівного народу, почав був впливати й на українську мову, як про це свідчать історичні дані з того часу. От у перемиській купчій з 1359 р. сказано: "купиль панъ Петрашъ дѣдицтво". В цій же купчій значніші люди титулуються за посадами: "пан староста рускоѣ земли Ота Пилецкий, воєвода Цтиборъ", "пан войтъ перемишльський". Слово "пан" (отже й "пані" чи "панна") спочатку означало принадлежність до панівного чи вищого стану (як це видно хоч би з луцької грамоти 1434 р. великого князя літовського Швітригайла: "Мы порадивши с князи и паны нашою вѣрною радою"), а потім набуло значення пошани і ввічливості. Очевидчаки, ця нова форма звертання-називання жила деякий час поряд зі старою традицією називання для пошани по-батькові. Таке поєднання двох традицій ми знаходимо, наприклад, в отій дарчій грамоті Микольському монастиреві, бо в ній поряд із згадуванням уже називанням по-батькові ("Івашко Федкович") є й "пан Юхно Обернеевичь земянинъ кіевский", а також поєднання цієї комбінації з прізвищем: "панъ Олізаръ Ивановичъ Любельський".

Але під кінець польського панування на Україні стара традиція називання по-батькові вже вийшла з ужитку геть чисто, а натомість цілком запанувала польська форма. Богдан Хмельницький уже ніколи не називався по-батькові. Та поєднання України з Московською державою, де давня східно-слов'янська традиція називання по-батькові збереглася навіть у такій формі, коли людину називано тільки по-батькові, а хресне ім'я пропускано (як "Ярославна" в "Слові о полку Ігореві"), призвело до відновлення цієї традиції й у нас. Уже гетьмана Брюховецького називали "Іваном Мартиновичем"; Маєзу теж називано "Іваном Степановичем". Так ці дві форми знову зустрілися, і батько нової української літературної мови Іван Котляревський уживав їх рівнобіжно, називаючи, наприклад, Енея то "паном Енеєм", то "Енеєм Анхизовичем" ("Еней Анхизович, сідайте!"). А в "Наталці Полтавці" він називає возного "паном возним". Таке саме рівнобіжне вживання обох форм можна знайти в текстах Квітки-Основ'яненка, як також і в інших наддніпрянсько-українських письменників XIX ст.

Інакше було в Галичині, яка перебувала в сфері польських мовних впливів аж до 40-их років ХХ в. З огляду на це в галицькому мовожитку польську традицію титулування без називання по-батькові усвідомлено було як національно-українську і протиставлювало її називанню по-батькові як російській традиції. І. Франко в листі до проф. В. Перетца з 15 лютого 1903 р. писав: "Мое отчество — Яковлевич (це російська форма, по-українському — "Якович" — В. Ч.), але у нас, "не помнящих родства", обертання по отчеству не вживає ся, то й Ви не робіть собі з тим церемоній".

А що Галичина в другій половині XIX ст. стала була П'ємонтом українського мовотворення, то й наддніпрянці під впливом галичан стали обминати називання по-батькові, і тому вже в XX ст. всі українські письменники звичайно називаються тільки на ім'я та прізвище: "Михайло Грушевський", "Володимир Винниченко" тощо. Діяв тут, як і в інших моментах нашого культурного мово-

творення ще й психологічний закон відштовху від "московського" мовного насильства. Отим то під час визвольної боротьби 1917—1920 років українські діячі не називали себе по-батькові, а проф. Є. Тимченко висловлювався проти називання по-батькові ще в 20-их роках. Але в побуті наддніпрянці й кубанці не могли вже не вживати цієї "московської" форми, а тим більше не можуть не вживати її тепер, коли з неї зроблено примусову ознаку лояльності до "старшого брата". А титулування й зокрема називання "паном" там вилучено з ужитку з огляду ще й на специфіку політичного ладу.

Проте східні українці не змогли позбутись називання по-батькові й на еміграції, і воно поряд із галицьким титулуванням ("пане магістре", "пане докторе" тощо) стало одним із складників психологічного "збрucha" серед наших людей на чужині. Можна тут часто спостерігати таке явище, коли східні й західні українці в тому самому товаристві звертаються один до одного по-різному — східні називають одно одного по-батькові а галичани титулюють і самих себе і "східняків".

Який же вихід із цього "збрucha"? Що треба прийняти (рекомендувати), керуючись з уча с нормативними, а не історичними міркуваннями, що в даному разі не повинні багато важити?

Щоб відповісти на ці питання, треба мати на увазі 1) поширеність того його явища на українській мовній території, 2) міру побутової їх зручності і 3) стилітичну їх доцільність.

Якщо взяти називання по-батькові, то можна сказати, що воно, попри його неприємний тепер для нас "московсько-насильницький" присмак та примусове його, під знаком русифікації, поширення в Україні, має безперечні переваги за всіма отими трьома ознаками. До нього ще раніш звикли 4/5 українського народу, а тепер "звикає" й решта українців. У побутовому розумінні воно зручне тим, що його можна застосовувати в багатьох випадках — у зверненні од старшого, до приятеля, до начальника, до всякої хоч приблизно знайомої людини. Не можуть його вживати тільки члени родини у взаємненні між собою, і тому "Афанасій Іванович" та "Пульхерія Іванівна", що їх переніс М. Гоголь в український побут, звучать комічно (зрештою той побут поміщиків міг бути зрусифікований), а таке звернення батька до рідної дочки в "Старшому боярині" Т. Осьмачки — просто абсурдне. Не можна звертатись по-батькові до незнайомих чи так називати далеких "третіх осіб" або давно померлих діячів, письменників тощо. Тим то не по-українському звучить "Тарас Григорович Шевченко", тим більше не можна називати І. Франка чи інших давніших галицьких письменників (а це тепер з казенною наполегливістю роблять на Україні, вишукуючи імена батьків таких письменників, як Н. Кобринська, О. Маковей, В. Стефаник і ін.). Ніхто не може називати сам себе по-батькові, наприклад, при знайомленні — це сприймається як "напівкультурність", коли, мовляв, людина від "народу" відірвалась, а до "панів" культурно не доРосла.

Стилістично звертання по-батькові тим добре, що воно тонко висловлює пошану до даної особи та ще й без пониження того, хто звертається.

Коли перейти далі до розгляду титулування, то не можна не відзначити того, що в ньому, за всіма отими трьома ознаками, більше негативного, ніж позитивного. Воно ж фактично зберігається ще тільки на еміграції. У побутовому розумінні незручне через те, що титулувати можна тільки окремих осіб та ще й тільки тих, яких становище добре знане. З огляду на таку незручність цієї

форми звернення часом виникають просто анекдотичні ситуації. Нпр., свого часу в УВУ, в Мюнхені, було аж три "ректори", тож при розмові, як вони були всі присутні, треба було вживати "додаткових ознак", щоб не всі три відгукувались на звертання. Ще гірше справа зі словом "професор", бо ним у Галичині (і тепер на еміграції серед галичан) так називають і вчителя початкової школи.

Важливe повідомлення

Онтарійської Ради Контролі Алькогольних Напоїв

(THE LIQUOR CONTROL BOARD OF ONTARIO)

Починаючи від 1 квітня 1962 р. непотрібно більше набувати і виказуватися дозволом при купівлі алькогольних напоїв в крамницях ОРКАН.

Однак, це не означає полегшу в законах, які забороняють купівлю місців напоїв (алькоголь, вино й пиво) для малолітніх (ниже 21 року життя).

Навпаки. Тоді, як законні споживачі місців напоїв, у зв'язку зі зміною законів, мають змогу купувати ці напої без зайвих утрудень, — закони й розпорядження, які стосуються купівлі напоїв для нелегальних цілей (особливо купівля напоїв малолітніми) строго пильнуюватимуться.

Просимо ласково все громадянство про співпрацю у дотриманні наших законів про алькогольні напої.

Honourable Allan Grossman,
Chief Commissioner
The Liquor Control Board of Ontario
Toronto, Ontario

ли, і вчителя гімназії, і університетського професора. А скільки є тепер на еміграції "редакторів", що нікого не редактують, скільки "директорів", що нічого не керують, скільки "інженерів", що нічого не будують! Стилістично титулування "вузьке", бо всі титулу гостро розмежовані: "доктора" не можна називати "магістром" — і навпаки. Тим то той, хто титулує без достатньої поінформованості, може мимоволі когось зневажити, назвавши його нижчим титулом, або, навпаки, примусить почевоніти, назвавши в присутності поінформованих вищим титулом.

Але їй цілком викидати з ужитку титулування не можна: воно потрібне для тих випадків, для яких не надається звертання по-батькові. У звертаннях, наприклад, до незнайомих доводиться вживати слова "пан" (або "добродій"), додаючи до цього ще прізвище (чи без нього). У звертаннях старших людей до молодих знайомих, в інтелігентському товаристві, треба вживати "пане Петре", "панно Наталя". Студент високої школи мусить звертатись до свого "офіційного" професора (тобто не знайомого близче, коли не можна звертатись по-батькові) — "пане професоре" (не "пане професор!" як це часом уживають західні українці).

Таким чином, на сучасному етапі розвитку української літературної мови доводиться так поєднувати обидві історичні традиції, як поєднуються й інші явища нашої мови, — в основу взяти сучасні наддніпрянські звертання по-батькові, а там, де вони неможливі, застосовувати згадані в попередньому абзаці західно-українські титулування.

У зв'язку із формами звертання треба розглянути ще питання про вживання таких слів, як "пан", "добродій", "товариш", "громадянин", "земляк", "чоловік", з їхніми відповідниками для жіночого роду. На Наддніпрянщині й Кубані довго, аж до заборони в "радянських" умовах, конкурувало два слова — "пан" і "добродій", з виразною перевагою останнього, як про це свідчить хоч би публіковане тепер листування наддніпрянських діячів. Його майже виключно вживали під час подій 1917—1920 років. Але в Галичині переважало слово "пан", а "добродій" вживали тільки в поєднанні з ним — "пане добродію!" На еміграції це останнє засвоїли тепер і "східняки", відмовившись від слова "добродію", вживаного самостійно. Сталося це "закономірно": меншість підкорилася більшості, бож в еміграційному суспільстві західні українці переважають. З огляду на це слово "добродій" набуло вже відтінку застарілості, і навряд чи можна буде відновити його попередню стилістичну функцію. Слід далі відзначити недоречний звичай уживати слів "пан", "пані" там, де треба вживати "чоловік", "жінка". Замість вислову "мені один пан сказав" треба казати "мені один чоловік сказав", "одна жінка сказала". Іноді добре поєднувати: "пане товаришу" (остання від давнього збірного козацького "панове товариство", якого ще й тепер можна вживати). Але окремо взяте "товариш" має відтінок партійності чи вузького товарищування, і його слід уживати тільки в певних умовах. Для жінок це слово має форму "товаришка" (на Україні русифікатори вживають часто й у застосуванні до жінок "товариш"), але в побуті за-

містъ нього слід уживати слова "подруга" (слово чол. р. "подруг" в українській мові неможливе!). Слово "громадянин" — офіційне звертання, і його можна вживати тільки в юридичних документах чи в публіцистиці.

І нарешті до форм звертання і ввічливості належить ще т. зв. пошанна мояжина. І тут маємо розбіжності між Сходом і Заходом. У Галичині, під впливом польської мови, давніше зверталися до другої особи, користуючись формами третьої особи однини чи множини: "пан професор піде?", "пан професор підуть?" звертання ж у другій особі (на "ви") вважається образливим. На Наддніпрянщині на "ви" зверталися в інтелігентському товаристві, між простолюдом на "ти". Але в селянідіти до батьків і взагалі до старших зверталися тільки на "ви", а позаочі називали навіть у третьій особі множини "наші батько" тощо. У міському побуті і в інтелігентських родинах діти, під впливом російської мови, зверталися на "ти".

Очевидачки, як норми, з цих форм залишається тільки звертання на "ви" у взаємній між інтелігентами людьми, а у взаєминах дітей з батьками, в інтелігентних родинах — на "ти".

В. Чапленко

РЕЦЕНЗІЙ

„1709“ ЛЕОНІДА ПОЛТАВИ

Історичну повість "1709" писано, очевидачки, до 250-літніх роковин Полтавського бою і смерті гетьмана Івана Мазепи. Такі твори, до "ювілеїв писані", рідко бувають вдатні, бо на них, як правило, надто помітне "бронзування" (може бути й "розбронзування") головних персонажів — історичних осіб. Повість Леоніда Полтави є якраз цією.

Щоправда, в ній обидві історичні постаті — гетьман Іван Мазепа і шведський король Карл XII — сюжетно не посідають місця головних персонажів твору. Але вже їй це відразу може свідчити про те, що автор не впорався зі своїм завданням-задумом, який диктував саме цих осіб, а в першу чергу Івана Мазепу, показати живим на тлі тодішньої доби, мавши їх за головних персонажів твору.

Тим часом у центрі твору "1709" виступають неісторичні, вигадані персонажі: селянський парубок хозацького роду Остап Гармаш, трохи старший від нього хуторянин Сидір Вовк і вдова-мірошиниця Мелашка — усі позитивні. З негативних бачимо одного писаря (пізніше голова села Писарівки) — Іваненка Деригзу.

Епізоди (і цілі розділи книжки), де провідними персонажами є ці вигадані постаті, набагато вищі з мистецького погляду, ніж епізоди-розділи, присвячені історичним подіям і особам, включно з Іваном Мазепою, Пилипом Орликом, Карлом XII і царем Петром I.

Постас питання: чи багато в розділах книжки з неісторичними особами в центрі — як ось: "Гармашів хутір", "Мелашка", "Пожарище", "Млинові жорна" та інші, — чи багато в них є такого, що належить змальовувати у повісті доби — першому десятилітті 18 ст. в Україні? Бо ми мусимо принатися, що в часі читання згаданих розділів не могли позбутись враження, що перед нами події в українському селі 20 століття, коли

наше селянство запізно і неорганізовано боронило себе перед напастливою "старшобратью" опікою з боку північного сусіда.

Автор назвав свій твір історичним романом; цим він себе вельми зобов'язав, бож дійсну історичність літературно-мистецького твору годі забезпечити самою наявністю в ньому історичних персонажів, історичних фактів і подій. А щодо "автентичних" (архівних) матеріалів, то автор повинен іх знати, вивчити, але на потребу "живцем" вмонтовувати у свій твір: письменник — не історик, науковець, який має дбати насамперед за свідчення-докази, апелюючи до розуму, до логіки читача.

Літературно-мистецький твір мусить полонити читача не "доказово-логічною історичністю", а мистецькою, тобто історичністю, втіленою в мистецьких образах твору: в усій поведінці і побуті персонажів, у живій і мертвій природі оточення, в усій атмосфері і колоріті зображення доби.

А цього то повісті Л. Полтави якраз і бракує. Є "ювілейна", "номенклатурна історичність", але дійсної мистецької історичності майже не відчувається. І тут не рятують справи автентичні тексти архівних документів. Ми навіть скажемо більше: як і може "живцем всаджений" іззовні, творчо автором не освоєний, не трансформований матеріал, ці автетичні документи — заяви, повідомлення, накази, витяги з листів і т. ін. — становлять немистецький текст, і тому можуть бути допущені за суворим вибором і взагалі мінімально.

Ми вже сказали вище, що образи персонажів — селяни та міщан із повісті "1709", іх сутини з московськими Петровими воїками переносять читача не в добу Полтавського бою, а в недавні порівняно роки наступу "старшого брата" на українське одноосібницьке село, і писар Деригуз — це ж викаланий новітній янічар-сексот!

Зупинімось, однак, на обох історичних постатях: Іванові Мазелі та Карлові XII-ому.

Слухно поминувши образ близкучого кавалера-зальотника (бож і тема хронологічно стосується пізнішого часу, кінцевих років життєвого шляху Мазепи), автор намірився показати нам Мазелу як державного мужа, дипломата і вісничального високої класи. Але насправді не спромігся таким Мазелу зобразити, а лише заекліятував. Читач же мав би повірити авторові "на слово".

Гетьман України Іван Мазепа при зустрічах з царем Петром I і його підручними "говорить добірною московською мовою", в розмовах з шведським королем Карлом XII-им "сипле латиною", вміс вчасно приставити до шведського короля, для його безпеки, свою сердюцьку охорону, по Полтавській поразці Мазепа радить Карлові XII склонитися на турецькій території — оце чи не все, з чого читач мав би сконструювати собі образ великого гетьмана — володаря України. До прикраси мало ї непереконливо!

Хочемо звернути увагу ще на один, з нашого погляду, дуже важливий момент: може мистецький образ-персонаж, як і жива людина в реальній дійсності, становлять певний комплекс, нераз у різni боки скерованих, суперечливих рис і рисочок, має проте в чомусь центр свого духовного обличчя, що є вистачальним для даного образу як індивідуальної окремішності ціlosti.

Де така вистачальна риса в образі Мазепи в повісті "1709"? Читач її не знаходить.

Під цим оглядом образ Карла XII вищий, бо читач бачить основну рису вдачі молодого шведського короля — його хлоп'ячу самовпевненість. Це, до речі, "покривається", узгоджується із загальною опінією істориків.

Але ї тут, в образі Карла XII, є один "nezigraniy", суперечливий мотив: це толерування Карлом XII команди маршала Ренсікіолда на полі бою під Полтавою. Бувши поранений напередодні рішальної битви, шведський король міг, звичайно, доручити головну команду комусь, хоч би тому Ренсікіолдові; фізичний біль міг приневолити динамічну, активну натуру до такої резигнації, до "самозменшення". Але з хвилиною появи Карла XII, хоч би ї на ношах, на полі битви, керівництво бойовою операцією мусіло бути в його руках: за це промовляє саме ота визначальна риса вдачі юного Карла — непогамована хлоп'яча самопевність у сполучі з динамічною активністю.

Переконливим мистецьким є образ іншого шведського персонажа, а саме підофіцера Еріка Люндквіста. Глибока релігійність, спартанська вимогливість і справедливість, вояцька мужність і витривалість, а при тім справді лицарське трактування союзної української людності, — такі риси цього мистецького образа-персонажа. Це образ вояка-лицаря. Маючи його перед очима, мимохіт пригадуєш чиєсь слова, що війну люди можуть зробити розбоєм і можуть зробити подвигом.

МОВОСТИЛЬ. Лексично й синтатично мова повісті "1709" цілком у рамках норм української літературної мови. Є проте деяка різниця поміж "побутовими" розділами книжки і розділами "історичними": в цих останніх фраза не така легка, прозора, як у первих. Взагалі мовостиль побутових розділів мистецьки вищий, поетичніший; з усіх персонажів тут раз-у-раз чуємо на своєму місці народні приповідki і прислів'я, ось як: "Гість у хату — Бог у хату!" "Так сідайте ж, сідайте — нехай ноги для дороги!" "Що хата має — тим і приймає", "Бо воно весною завжди так: удені хлющить, а вночі тріщить..." (Це все з розділу "Гости"). А ось ще з інших: "Бо таки без вірного друга — велика сутуга", "Хто дуже простує, той в дорозі ночує" і т. ін.

На всю книжку ми завважили лише дві — три мовно-стилістичні недоладності: на ст. 33 замість "ревно" вийшло "ревниво": "...нікто з гетьманів не дав так ревниво за школи, книжки й науку...". На ст. 117: "...від Вітрової Балки, звиваючись вужем, мчала сюди довга колона кінноти".

Із словом колона постас в уяві щось рівне, ніяк не звивисте. На ст. 134 зустрічаємо "ошкілій сніг" — лексично й оброзово невдале місце, для вуха також небиковирне.

Варто згадати про позитивні спроби автора вряди-годи пожвавити свою розповідь звертанням до читача, як ось: "Ходімо і ми за нашою Мелашию подивитись"; "То що хто зна, чи то дійсно були драгуні?.."

Цього роду авторова розмова "вголос" із читачами належить, щоправда, до відомих здавна "літературних похвкатів" у повістярстві, але в принципі не старіючих, бо мають дуже широку гаму словесної конкретизації, тобто текстових варіантів. Що Л. Полтава цей літературно-розвідний засіб зрідка використовує, свідчить про позитивне освоєння ним нашої літературної спадщини в галузі повістярства. (Чого, на жаль, не можемо сказати про багатьох наших молодих письменників).

Повість "1709" видана книжкою видавництвом "Кни-

госпілка" в Н.-Йорку 1961 р. форматом звичайної вісімки, ст. 218 + 5, ціни не зазначено. Друк добрий, коректорський помилок майже нема. Літературна редакція Івана Крилова, обкладинка Петра Сидorenko. До книжки додано портрет автора.

А. ЮРИНЯК

* Ми не вважаємо за слухнє вживання в нашій літературі цього терміна — "роман", а тому від себе називамо "1709" повістю. А. Юріняк.

З НОВИХ ВІДАНЬ

Антін Княжинський, ТВОРЧИЙ ШЛЯХ ЛЕСІ УКРАЇНКИ, друге переглянутое видання (перше видання цієї праці під назвою "За духа нації" було зроблене під псевдонімом у Krakovі в 1941 р.), стор. 54, видання Союзу Українок Америки, Філадельфія, США, 1961.

Юліян Радзивівич, ПОЛКОВНИК ДАНИЛО НЕЧАЙ, історична повість, у двох частинах: частина 1 — 283 стор., частина друга — 269 стор., мовна редакція — І. Ставничий, видавництво "Новий Шлях", Вікіпег, Канада, 1961.

ШЕВЧЕНКІВСЬКИЙ КОНЦЕРТ КАТЕДРАЛЬНОЇ ГРОМАДИ СВ. ВОЛОДИМИРА

25 березня ц. р. в залі православної катедри св. Володимира відбувся Шевченківський концерт, який відкрив адвокат Т. Гуменюк, участь уявив хор катедри під керівництвом Ю. Головко та відомі артисти з Нью-Йорку (колишні артисти харківського "Березоля") Олімпія Добропольська та Йосип Гірняк.

Хор проспівав "Заповіт" (муз. К. Стеценка), "Думи мої" (муз. Е. Козака), "Реве та стогне" (муз. В. Косенка) і "Ой три шляхи" (муз. Р. Топольницького). В останньому творі сольно виконали В. Таборовська та І. Тищенко.

Хор не дуже великий, але добре вищолений, проспівав усі твори з чуттям і добрым нюансуванням. Ю. Головко не розраховує на "ефектовність" виконання, а намагається розріти зміст твору.

О. Добропольська та І. Гірняк виступили з читанням Шевченкових творів, повторюючи програму свого концерту в Нар. Домі. Про цю програму і виконання її ми писали в січневому числі "Н. Днів", тому повторювати не будемо. Скажемо лише, що концерт відбувся з таким же успіхом: понад 500 осіб сиділи в залі, як заворожені. Артистам піднесено китицю червоних троянд.

По концерті відбувся чайний вечір, який відкрив голова громади інж. І. Янішевський, промовляли ще архієпископ Михаїл, о. прот. Д. Фотій, голова "Козубу" М. Голінський, від молоді В. Гетьманчук.

Цікавий і зворушливий був виступ архієпископа, який виявився близьким другом батьків О. Добропольської і "земляком" по засланню (в Ухта-Печорських таборах) Йосипа Гірняка. Усі промовці, зокрема архієпископ Михаїл, відзначали, що артисти зуміли донести Шевченкове слово "до розуму й сердець слухачів", що вони помагають людям пізнати Т. Шевченка у всій його величині, чим допомагають нам зберегти себе на чужині, зокрема стримують винародовлення молоді.

Відповів усім Йосип Гірняк: "Ми зворушені тим теплом, що зустрічаємо на кожному Шевченківському концерті, зокрема у вашій громаді. Добігає вже 50 років, як ми з дружиною працюємо на українській сцені,

але за все своє творче життя ми ніколи й ніде не мали стільки теплої подяки, як ми її маємо тепер на Шевченківських концертах. Це не наша заслуга, це заслуга Великого Шевченка. Ми ще й досі не збагнули величині Шевченкової творчості. Пройшов 101 рік з дня його смерті, а жоден наш письменник не сказав і не написав чогось такого, що відсунуло б на задній план Тараса Шевченка. Решту свого життя ми з дружиною віддамо Шевченковій творчості".

Вечір був короткий, але змістовний. Було чимало духовенства, співаки хору, молодь. Чудово були виконані молитви (зокрема "Отче наш" київського напів) перед початком і закінченням вечора.

Ініціатором і організатором вечора був П. Шкурка. Дуже добре зробила громада, що влаштувала Шевченківське свято саме за участю О. Добропольської та І. Гірняка.

"НА ГОРОДІ БУЗИНА, А В КІЄВІ... СЕМЕН ПІДГАЙНИЙ!"

У "Гомоні України", у "Вільному Слові" і в "Новому Вляху" від 31 березня ц. р. видрукувано такого листа:

З ЛИСТИВ ДО РЕДАКЦІЇ

Високоповажний Пане Редакторе!

Коли людину безпідставно очернюють, вона мусить боронитися. Допоможіть мені у справі, яку я підтримую, і надрукуйте доданого тут листа.

До відома читачів журналу "Нові Дні"

Цим повідомляю, що в журналі "Нові Дні" (березень ц. р.) ред. П. Волиняк надрукував про мене дві нісенкінці, а саме: ніби я тепер думаю про М. Горького інакше як я думав, коли писав "Українську інтелігенцію на Соловках" та що я збирав гроши на видання книги Ігоря Гузенка "Падіння Титана".

Ці дві плітки надруковано в "Нових Днях" для того, щоб шкодити збірці фонду для публікації англомовного журналу "Нью Рев'ю", бо справді для того видання я та інші члени Видавничого Комітету гроші збираємо і збираємо так довго, як довго буде в тому потреба.

Я прошу читачів "Нових Днів" не брати в серйоз теревені, написані про мене ред. Волиняком, а всіляко підтримати "Нью Рев'ю", бо редактор і Видавничий Комітет цього журналу не тільки проти мертвих ворогів як Горький чи Сталін, але також проти живих видавців і пропагаторів "Української Радянської Енциклопедії", проти живого "Подгорного з його народом", як рівноож проти живого хазяїна всіх згаданих — Микити Хрушчова.

З українським привітом

С. Підгайний

Торонто, 20. 3. 1962 р.

Отаке! Прошу читачів розкрити "Нові Дні" ч. 146 на стор. 24-ї і ще раз перевірити, чи я згадував там "Нью Рев'ю", якого я ще й увічі не бачив. С. Підгайний просто сам напрошується, щоб "Нью Рев'ю" пов'язати зі збіркою на "Падіння Титана". Я б до того й не додумався... Ну, то що ж — хоче, то хай його прохання прочитають і читачі "Н. Днів".

А щодо збірки на "Падіння Титана", то не подавати ж мені тут прохань моїх читачів — кому це пот-

рібно? Чи не краще б було п. С. Підгайному сказати: Волиняк помилляється, я не є в тій компанії, що збирає гроші на ту книжку?..

Та це його справа. Я ж вважаю, що я можу про видання будь-якої книжки говорити те, що я захочу. І про М. Горького так само. А поскільки це зв'язано з величним громадським комітетом і збіркою великих сум українських грошей, то це й мій обов'язок сказати своїм читачам, що я думаю про М. Горького.

С. Підгайний запевняє, що він проти ворогів "мертвих і живих" і, мабуть, ще й ненароджених. Чудово! Але я, прочитавши його листа в газетах, вирішив познайомитись із "Нью Рев'ю". Бачу, що між визначнішими творцями "Нью Рев'ю" є пара осіб, які дуже зацікавлені "Падінням Титана". Навіть один з них перевкладає цю книжку. Я посміхнувся, бо пригадалась гумореска Остала Вишні "Марсіянці".

Нагадаю її С. Підгайному (цитую з пам'яти):

— Здоров був, Марсіянцю!
— Здоров, мати сира земля!

Далі йде розмова про "техніку" народження дітей: "старим способом", чи інкубатором... Потім про українізацію, а далі ставиться таке питання:

— А в Бога ви вірите?
— Так само, як і ви — вдома віримо, а на службі ні...

Те саме є тут: за С. Підгайним, усі співробітники й комітет "Нью Рев'ю" проти Горького і всіх інших ворогів, а прийшовши додому, — бодай один з них, — сідає за переклад книги про М. Горького...

Цікаво б знати причини такого дуалізму: чи вони тільки "бізнесові", чи й політичні?

Приблизно рік тому ми з С. Підгайним були в одній комісії одного з'їзду, де він заявив таке:

— Часом чоловік здуріє і зробить справжній ідіотизм. Так сталося і зі мною. Але ми що справу полагодимо. Хай тільки Петро Кузьмович дастє слово, що в кожному числі "Нових Днів" буде давати заклики про збірку на наш журнал...

Я відповів:

— Зайва балачка, я того ніколи не зроблю, аж поки не побачу ХТО, ЩО і ЯК робить. І що зробить.

Тепер я раджу нашим читачам: огляньте "Нью Рев'ю" і як журнал вам сподобається, то давайте гроші на нього. Це ваша справа. Я ніколи нікому не казав, щоб не підтримували цього видання. Щождо Горького, то я підтверджую те, що сказав у лютневому числі. А чи дастъ хто гроші на це видання, то це мене теж не цікавить: "Кожен по-своєму з ума сходить", каже народне прислів'я.

А лист С. Підгайного препоганий. Він конче хоче мене "бити". Я ж ані бити, ані навіть відбиватись не буду, але дуже поважно попереджую С. Підгайного: якщо він не вийде з-під опіки "чорних духів" і не перестане "воюватись", то висмію його "на цілій світ і на околицю". Хто-хто, а він знає, що я слів на вітер не кидаю. Запевняю, що навіть найнасупленіші особи реготатимуть.

Між іншим, не я один виступив проти книги про М. Горького. Одночасно з лютневим числом "Н. Днів" вийшло число вінницького тижневика "Український Голос" зі статтею Є. Пастернака проти видання цієї книги коштом українського громадянства. Ми з п. Пастернаком ані змовлялися, ані домовлялися — просто так збіглося. Правда, ми виходили з ним з трохи відмінних позицій: він більше цікавився І. Гузенком, я ж —

виключно М. Горьким. Але висновки в нас однакові. І ми один одного тільки доповнюємо.

Жахас поведінка нашої преси: замість того, щоб поінформувати своїх читачів про Максима Горького і його ролю у нищенні нашої культури й народу взагалі, редактори друкарють листа С. Підгайного, яким він намагається збудувати "димову завісу" навколо "Падіння Титана", мовляв, Волиняк зовсім не проти книги про М. Горького, а тільки проти безвредного "Нью Рев'ю", тому громадський комітет можете творити і 20 тисяч доларів на ту книгу таки дайте!

С. Підгайний закрив справжню ціль (М. Горький) опудалом: стріляйте, мовляв, у "Нью Рев'ю"! "Націоналісти" йому в цьому помогли.

Оце такі наші "націоналісти"! На національну рацию їм чхать — важливіше ущільнити Волиняка за "інтересне місце". Ну, що ж — слава героям!

Більшість читачів не зрозуміють, що означає вираз С. Підгайного "проти живого "Подгорного з його народом", чим він викликаний. Візьміть "Нові Дні" за грудень 1961 р., розкрийте їх на стор. 21 і ще раз прочитайте фейлетон В. Гірчака "Українська соціалістична самостійна". Цей фейлетон С. Підгайний розсікав, як найбільшу "контрреволюцію". Він збирав спеціальні засідання, на яких обмірювались питання: як упокорити непокірного Волиняка, як його влади "в нашу єдиноправильну лінію", пустив шептану агітку, яку поширював по Торонті за допомогою найпримітивніших типів.

В. Гірчак — не П. Волиняк. Те псевдо С. Підгайному відоме, бо вживається ж воно не вперше. Та я С. Підгайному признаюсь по-секрету: з. В. Гірчаком я згоден, ніякої "контрреволюції" в тому фейлетоні не бачу, на всі його (і його "чорних духів") "лінії" дивлюсь зверху вниз. Та що ж посвистую. Зрозумів? Отож сядь і сиди, якщо тебе нікто не зачіпав. Погрози типу "вистружу з тебе карандаш" чи "повішу в підвальні на гак і дергтиму паси від потилиці аж до..." на мене не впливають, так, як вони вплинули колись на відому тобі й мені особу. Даювати Богові, я вже в Канаді!

ПОМЕР ПРОФ. ВІКТОР ДОМАНИЦЬКИЙ

У суботу 24 березня ц. р. в Міннеаполісі на 69 році життя помер відомий український учений, дійсний член НТШ, Віктор Доманицький.

Покійний народився в 1893 році на Київщині в родині українського православного священика. Його брат, Василь Доманицький, був відомим видавцем першого повного "Кобзаря" Т. Шевченка.

Віктор Доманицький почав працю в ділянці агрономії й кооперації ще в Україні. Від 1922 р. він на еміграції в Чехо-Словаччині, де був одним із організаторів Української Господарської Академії, а пізніше Технічно-Господарчого Інституту в Подебрадах. В обох цих високих школах викладав на агрономічних факультетах. Працював також на посаді професора Українського Вільного Університету в Празі.

Під хінець Другої світової війни В. Д. емігрує до Німеччини і бере активну участь в організації Українського Технічно-Господарського Інституту в Регенсбурзі. До США переїхав у 1950 р.

Важливіші праці Покійного: "Проблема організації господарства в степу" (1927), "Методика сучасної агрономічної праці в царині пасічництва" (1935), та інші в т. ч. цілій ряд статей у фахових журналах "Кооп.

Республіка", "Кооп. Молочарство", "Сільський Господар" тощо, був редактором фахових видань, співробітником "Енциклопедії Українознавства".

Покійний також чимало працював у ділянці соціології, націології та кооперації. У 1960 р. вийшла його праця "Націотворча роль гетьмана І. Мазепи", тепер саме є в друку його праця "Тарас Шевченко — синтетично-націологічна студія його життя і творчості".

Покійний Віктор Доманицький визначився поспідовіністю поглядів і працьовитістю. Смерть застала його за корегуванням останньої своєї праці.

Тіло покійного перевезено у Бави Брук і поховано на українському цвинтарі коло церкви-пам'ятника.

Вічна їому пам'ять!

НАШЕ ЛИСТУВАННЯ

Високоповажаний Пане Редакторе,
треба б додати до листування кілька слів для ясності.
Ось ці слова:

Читач пише Вам приватного листа, а Ви, не спи-
тивши згоди, його публікуєте. Що то за етика? Адже,
коли я написав Вам листа з приводу Галанового писан-
ня, то це було для Вас і для справи журналу (таки
журналу, а не журналу, див. Голоскевич, як зшитка),
а не для того, щоб принизити Галана перед читачем.
А Ви що зробили? Чи Вам взагалі подобається всяке
завихоріння? Інакше кажуть: баламутство. Щоправда,
оте листування тримає певний контингент читачів. Не
раз доводилось чути: "Я як одержу "Нові дні", то на-
самперед читаю листування". "А я тільки листування
ї читаю". Це все гаразд. Одначе, не слід бути таким
безоглядним з цим листуванням. А таку безоглядність
бачимо у висловах Галана та й у Ваших з приводу
моого листа до Вас особисто. Ви й Галан за всіку ціну,
ціною деяких перекручень, промовчувань тощо з усіх
сил намагаєтесь скомпромітувати своїх опонентів. Фак-
тів тут не подаю, бо це забрало б місце, а вони стосу-
ються не справи, а осіб. Їх можна поминути. Хай читач
собі думає, що оті: Мовчан, Зозуля, Орел і справді та-
кі одіозні люди, як змальовуєте їх Ви та Галан. Зав-
зялися стерти Вас і Галана і більше нічого. Невже так?
Невже іншої мети вони не мали, як тільки стерти? І
тут же Ви приписуєте мені те, чого ніколи не було.
Кажете: тільки ї ждү, щоб огріти когось голоблею. Де,
коли, в якім органі я про когось писав? Немас? Навіщо
ж казати? У звичайній мові це звється оклепування.
Кажете: назавв Галанове оповідання ремініценцією, щоб
принизити. Добра ремініценція не принижус. Одначе
це все особисте. Є дещо суттєвіше. А саме: це Галанові
заяваги. Насамперед стиль його. Ось він: "Сам Артем
Орел, який "дуже добре" знав Хвильового, заперечу-
є його україномовність". Завважте оте в лапках "дуже
добре". Чудова річ — лапки! Взял у лапки, і вже су-
противник на лопатках. І далі: "Смію запевнити Ор-
ела, що я ніколи жодного російського слова від Хвильо-
вого не чув". Я вірю запевненням Галана. Думаю, що
й він мені повірить. Я чув. І російська мова у Хвильо-
вого звучить куди краще, ніж українська. Але чи знов
я Хвильового, чи "дуже добре знов", як каже Галан? Шляхи моого пізнання, очевидно, не ті, що в Галана.
Галан зустрічався з Хвильовим у клубі, бував у його
дома (може навіть "жал сво лсву руку"), може й
чарчину вихилив. Це все добре. Я цього не мав. Од-
наче, я мав те, чого не мав Галан. Я пильно прислухався
до промови Хвильового на письменницькім пленумі в

Харкові в центральнім селянськім будинку в 1925 році. Я слухав не політичний чи який там зміст, а мову Хвильового. Я чув, яка та мова нечиста з погляду фонетичного, яка засмічена з погляду лексичного, яка зросійщена з погляду синтаксичного. Звичайно, для Галана, що й тепер добре літературної мови не знає, мова Хвильового могла бути ідеалом. Але що вона така не є, про це свідчать його твори. Слухав я російську мову з уст Хвильового у видавництві в розмові з службовцями. Отож, до відома Галана, я не заперечую, що Хвильовий україномовний, що мова українська, як і взагалі вся національна справа, дорога йому, але констатую факти, які знаю. До речі, під час перерви на зазначеному пленумі я сам собі завважив (щоб і інші почули): "Що то за письменники українські, що ї мови української не знають (це про Хвильового й Божка)". Йогансен образився: "To може б ви їх повчили" — поіронізував, як тепер іронізус Галан. Та, мабуть, таки сміється той, хто сміється останній. Доводиться ще пошкодувати, що до стилю Галанових завваж не додано деяких важливих перлин. Це міг би зробити редактор. Галан пише, їому "радісно, що своїм оповіданням дав нагоду заіржати гумористові Ол. Зозулі". Ну чому ж було не додати: та вони взагалі, отої Зозуля, Орел, Мовчан, не сміються, а іржуть, не говорять, а хрокають. Треба було дописати. Галанів стиль на це заслуговує. Щоправда, таким стилем пишуть тоді, коли бувають "под муход". Це не стосується Галана. Сказати ж авторові, що він ірже — це межова ситуація. Далі нікуди. А щодо моїх мовних завваж Редакторові, які я подаю лише в інтересах журналу, але ні в якому разі не для приниження, то я навіть і тепер не втерплю. Ось у лютневім числі на стор. 32 рядок згори: "Тільки мовчать поки що". Це мова редактора. До Вашого відома: "Тільки мовчать поки що" — "поки що" прислівник пишемо вкрапі. "Замовини мені поки..." так батько нагримав на сина. "Поки що?" — запитує останній. Тут "що" — займенник, пишемо окремо. Дуже мені буде присмінно, коли таких помилок у журналі не буде.

З тим зоставаймося А. ОРЕЛ

П. С. Бачу, що важчувато Вам таке друкувати, я співчуваю, але ж треба й читача чимось розважити. Це я маю на увазі.

Ну, що ж, Високоповажаний пане Орле, вважаєте себе покривдженним? Гаразд — друкую листа. Тим більше, що Ви виступаєте в обороні трьох осіб. Цікава Ваша дописка: "Бачу, що важчувато Вам таке друкувати..." Дивуюсь. Невже за 13 років існування "Нових Днів" Ви не переконались, що мені найприсмініше друкувати логані листи, у яких мої "вороги" самі себе б'ють?

Дві довідки:

1. Неправда, що Ви мені написали "приватного листа", а я, сякій-перетакій Волиняк, уявя та й видрукував його. Приватний лист говорить про приватні справи. Ви ж мені написали не приватного листа, а "ДО РЕДАКТОРА "НОВИХ ДНІВ" СКАРГУ". І я, будучи чесним з читачами, вважав за потрібне довести до відома всіх читачів, на що скаржиться один з визначних читачів нашого журналу. Так і зробив. Чи Ви пригадуєте собі, що навіть заголовок цієї Вашої "супліні" був мальованій? Я хотів навіть з того заголовка зробити кліше, але пошкодував грошей. І будьте чесним з собою — і з усіма читачами! — і признайтесь, що писали Ви того листа для друку.

ПОВІДЛІ, КВІТЕНЬ, 1962

2. Голоблею Ви таки б'єте й тепер: "...для Галана, що й тепер добре літературної мови не знає, мова Хвильового могла бути ідеалом".

А. Галан про "ідеальність" мови Хвильового нічого ніде не писав. Твердження про Галанове незнання літературної мови теж голословне. Я не кажу, що Галанова мова добра. Та як Ви твердите протилежне, то мусіли б написати на цю тему статтю, проаналізувати Галанові твори й довести їому й читачам, що так справді є. За це Ви мали б подяку від мене, від А. Галана (я певен у тому!) і від наших читачів. Якщо Ви робите таке обвинувачення без обґрунтування, то це доказ Вашої несолідності і намагання підірвати авторитет Галана серед читачів.

А. Галан так не робить. Я певен, що він багато міг би сказати про уривок з Вашого роману в лютневому числі, а мовчить.

ІГОР ГУЗЕНКО ПОЗИВАЄ „НОВІ ДНІ“

Як це число було вже наполовину видрукуване, шериф приніс мені повідомлення, що п. Ігор Гузенко вважає себе ображеним і на підставі таких і таких законів оскаржує "редактора "Нових Днів" П. Волиняка".

Я мусів виняти із готової до друку сторінки інший матеріал, щоб повідомити про це наших читачів.

До копії листа від адвоката п. І. Гузенка додучено фотостаттіз березневого числа "Нових Днів" (ч. 146), стор. 24, на якому червоним олівцем обведено текст від рядка 36-го знизу, починаючи словами "що саме тепер..." і включно з 3-ім рядком знизу (все в другій шпалті стор. 24).

Це мене дуже здивувало, бо як самі читачі бачать, я нічого там поганого про п. І. Гузенка не сказав. Висловився тільки (та й то приналідно), що на мою думку не варто видавати "Падіння Титана" громадськими засобами.

Вже на четвертий день по виході березневого числа мені переказували, що п. Гузенко ладиться мене позивати. Переказували особи, які п. Гузенка ніколи увічі не бачили і з ним розмовляти не могли. Це наводило мене на підозру, що в цій справі зацікавлені якісь інші особи.

Та про це все пізніше. Сьогодні ще невідомо, як розвиватимуться події, але в Торонті ця справа вже відома і активно обговорюється. Кілька дуже поважних осіб уже запропонували мені свої послуги як свідків на майбутньому процесі, один читач вислав листа й 10.00 доларів на судові видатки, які я йому вже повернув, бож невідомо ще, поки що, як і що буде далі. Один священик сказав, що "справа тут не в одному Гузенкові, вони таки хочуть вам замкнути рота", — маючи на увазі декого з наших "політиків", — але хай вам Бог помагає, а ми завжди будемо по вашій стороні".

Правда, знайшовся один такий, що сказав: "То добре. Нехай Волинякові дадуть по пальцях, щоб не був дуже розумним". Він, бідолаха, не

"Покищо" й "поки що". Дякую. Та я це знаю. І бойдай 50% наших читачів це знають. От якби Ви були такі ласкаві та помогли трохи, то таких помилок було б менше. Могли б Ви, скажемо, взяти якусь статтю чи оповідання й відредактувати, а я тим часом уважніше прочитав би коректурні відбитки.

А от Ви пишете "приватній" ("приватного"), хоч у Голоскевича написано "приватний". Якби це трапилось у мене, то Ви негайно написали б "До редактора "Нових Днів" приватну скаргу", у якій кричали б на весь світ, що редактор не знає мови. А я й мовчу, бож знаю, що такий недогляд має стільки спільногоЗі знанням чи незнанням мови, як Ваша скарга з приватними листами...

Ну, і на цьому справа Галана, Орла, Зозулі й Мовчана — та ще й Волиняка на додаток! — припиняється.

П. ВОЛ.

знає, що бути дуже дурним (та ще й поганим!) теж не велика честь... Ale таких буде мало, бо розумних і добрих взагалі більше, ніж поганих і дурних. Якби було навпаки, то сонце стало б і спалило б Землю, бо кому ж вона була б потрібна з таким населенням?..

Боюсь, щоб деякі читачі з-поза Торонта, а тим більше з-поза Канади, які не знають добре деяких осіб, не знають ситуації і т. д. не сказали: "Нащо було їх зачіпати?"

Мусите знати, що я їх не зачіпав. З деяких організацій я вийшов сам. Із СУЖЕРО (яке я створив!) мене "торжественно" викинули. Про це я повідомляв читачів. Якби я сьогодні описав усю справу викинення і наслідки цієї "акції" для організації, опублікував би різні ухвали й листи з різних міст Канади (і навіть із-за океану!) в цій справі, то читачі б тільки ахнули. Та я цього робити не хочу. Я дуже, дуже дякую читачам, що вони від мене цього не домагались.

Викинення бажаних наслідків не дало: Волиняк живе й піdstriбує, а "Нові Дні" не тільки не впали, а навіть навпаки — зміцніли. Почались інші "фокуси", але безрезультатно: це Канада, НКВД тут не існує і на брудному возику тут далеко не поїдеш...

Тепер в "атентаті" на мене бере участь "мертвий" (за виразом Підгайного) М. Горький. Я думаю, що п. І. Гузенко й не знає того, що за його плечима відбувається справжній рижо-шакалячо-дохло-крокодилячо-чорнодухівський карнавал: "Викинемо Волиняка з хати, заберемо "Нові Дні", стягнемо з нього штани, вимотаємо на катушку всі нерви!" "Справа не в Гузенкові — він зачепив пару інших дуже могутніх і впливових осіб..." і т. д.

Наши читачі домагались від мене, щоб я висловився про М. Горького (напр., п. П. Х-с та інші). Я відповів: мовчатиму, бо подумають, що я мщусь (мова тут, звичайно, була не про п. Гузенка). Коли ж я рецензував "Молоду Україну", то я не міг не відзначити ані якості, ані актуальності статті П. Одарченка, тим більше,

що він сталий співробітник "Нових Днів".

Як бачите, справа не в "зачіпенні": є люди, які нічого не роблять, а дуже хочуть жити "з великої національної роботи". Так уже склалося, що тільки моя присутність у Торонті не сприяє такому заробіткові. Та й чи тільки я заважаю в цьому? Ось незабаром стане відомо ще одна жертва. Це справжня жертва, бо ця людина, навіть фізично захворіла від брудної концентрованої атаки. Їй закинули і поганий характер, і кражу грошей і всякі інші бруди. Очистилася від усього й тікає... Відомо всім, що я дуже ніжне й податливе сотовіння. А характер у мене — та ж тобі глина! Хоч коники та півники ліпі з мене! (А ви, рижі шакали й дохлі крокодили, мабуть, думали навпаки?) А та людина, — порівняно зі мною, — таки справжній янгол. Але й це їй не допомогло. А мова там про дуже малоплатну посаду — лише 50 дол. на місяць! І за це місце намагалися знищити людину.

З цього ясно, що бою уникнути не можна.

Та вернемось до позову п. І. Гузенка. Ми ніколи з ним не бачилися: наші шляхи різні; живемо також по-різному: я — нормальні, він — інкогніто; товариство в нас також цілком відмінне; смаки й погляди також; дома ми були також на протилежних бігунах: я по тюрях і каналах, а він — "совсем наоборот"; у Канаду приїхали також по-різному: я на контракт як фармерський наймит, а він — як співробітник радянської амбасади. Тому я ним ніколи й не цікавився: живе Ігор Гузенко в Канаді? Живе. Ну й хай собі живе на здоров'ячко: йому в Канаді чудово без мене, а мені любо й приємно без нього! Навіть пишучи рецензію на "Молоду Україну", я зовсім не цікавився п. Гузенком, а виключно М. Горьким.

Та коли п. Гузенкові захотілося, щоб наши шляхи конче хрестилися, то буде за його бажанням: я від своїх поглядів ще ніколи в житті не відмовлявся. Тим більше у випадках, коли справа торкалася моєї національної чести. Справа М. Горького і його ролі у зміщенні окупантського режиму в Україні саме такою категорією, категорією національної чести, для мене завжди була, є й буде. Та й не лише для мене, а й для сотень тисяч інших таких, як я. Я вважаю наайбільшою образою для себе навіть наайменший тиск, наайменшу спробу примусити мене замовкнути чи обминути цю справу.

Тож очевидно, що я не відмовлюсь від своїх поглядів і в Канаді, бо:

1. Вважаю, що моя людська гідність, національна честь і редакторський обов'язок дають мені право, а в окремих випадках, якщо мова про широкий загал людності, то й примушують мене висловити свою думку про таких "великих гуманістів", як М. Горькій,

2. Певен, що мої права і привілеї канадського громадянина дозволяють мені критикувати кожну книжку, фільм, картину, виставу, концерт і навіть весь уряд і кожного окремого члена уряду, з прем'єром Канади включно.

Досі мене за це ще ніхто не позивав. Маю

багато праці, а мало часу, то судовим процесом я дуже, дуже невдоволений, але свої права людини й громадянина я буду боронити до самої смерті. Тому я до Ваших послуг, пане Гузенко: будемо судитись, якщо Ви цього так хочете. Будьте певні, що в бою, який Ви мені так безпідставно і безпричинно накидаете (навіть не озвавшись до мене), я самітним не буду. Тут справа не в мені і не в Вас, а в намірі (байдуже чийому) позбавити людину волі думки і слова. Та ще в такому болючому для українців питанні. Та ще після того, як ми вирвались з лап окупанта.

П. Волиняк

ДО ВСІХ ПРИЯТЕЛІВ РІДНОГО ПИСЬМЕНСТВА

Індивідуальна передплата на "Літературознавство" Анатоля Юрініяка, проголошена вже півтора роки тому, не уможливила досі видати цю так потрібну нашему суспільству книжку. Тому ми, нижчепідписані, складаємо по 25 дол. кожен і закликаємо всіх приятелів і любителів рідного письменства до нас приєднатися. Цей шлях — "збірного меценатства" вже випробуваний і дав змогу видати не одну корисну і потрібну книжку. А підручна книга А. Юрініяка, знаного вже у вільному світі українського літературознавця, дуже потрібна нашій студіючій молоді, учителям, літераторам, як також допоможе краще і глибше орієнтуватися в галузі рідного письменства всім, хто його любить і шанує, хто дбає за розвиток української культури.

Вага і значення появи підручної книги "Літературознавство" тим більша, що давніші підручники з цієї галузі цілком перестали, та й навіть їх на ринку давно нема; підручники ж, що видані в УРСР, підпорядковані політичній пропаганді, що не має нічого спільного з наукою та мистецтвом.

Наочтанку зазначаємо, що кожен, хто приєднається до нашої акції і внесе 25 долярів, матиме право на одержання 10 примірників першої книги "Літературознавство" (друга частина вийде пізніше).

Цим закликом звертаємося також до тих, хто волів би дати будь-яку суму пожертви, за що будемо широко вдячні. Також приймається далі, впродовж трьох місяців (до 1 липня ц. р.) індивідуальну передплату: на 1 примірник — 3 дол., на 2 прим. 5 д. 50 ц. з поштовою пересилкою. Давніші індивідуальні передплатники одержать книжку за 2 д. 50 ц. Фундаторські внески (25 дол.), індивідуальну передплату і пожертви надсилати на адресу:

Mrs. M. Nasarenko

1828 Veteran Ave. Los Angeles 25,
Calif. USA (for "Lit.")

Ініціативна Група фундаторів "Літературознавства":

М. Понеділок (Н.-Йорк), Юрій Тис (Детройт), Ст. Куропась (Чікаго), д-р А. Вусик (Лос Анджелес), Ів. Овчеко (Л. А.), Ол. Панченко (Л. А.), проф. Вал. Гаєвський (Л. А.), П. Балей (Л. А.), В. Назаренко (Л. А.), М. Назаренко (Л. А.), Гр. Китастій (Сан Дієго), Ів. Халява (Детройт).

НОВІ ДНІ, КВІТЕНЬ, 1962

З КАНАДСЬКОГО ЖИТТЯ КОНСЕРВАТИВНИЙ ДІЯЧ ПРО ЕТНІЧНІ ГРУПИ В КАНАДІ



26 березня ц. р. п. К'ель Андерсон виступив з промовою перед членами двох Ківанісклубів (Кінгсвей і Лейкшор) на тему міжнаціональних взаємин у Канаді взагалі і в Торонті зокрема. К'ель Андерсон — головний організатор Прогресивно-Консервативної партії в метрополії Торонто. Його промова варта уваги, бо вона не тільки змістовна, але до певної міри відображує політику урядової партії в питанні етнічних груп. К'ель Андерсон і сам новоприбулий — він приїхав до Канади 8 літ тому з Норвегії.

"Життя новоприбулого в Канаді не легке, — стверджує К. Андерсон. — В цьому я сам переконався, коли залишив свої речі на станції і пішов першою-ліпшою вулицею. Цією вулицею була Квин-Схід, тож Торонто вдалось мені дуже незавидним".

Промова п. К. Андерсена цікава, насичена фактами, надихана тонкими спостереженнями. Він стверджує, що багато новоприбулих приїхали з міст, які мали від 1000 до 2000 років перед тим, як перший камінь закладено у Форт Йорк (суч. Торонто). У Канаді ще бракує доброї полемічної газети, мало книгарень і т. д.

В Торонті є райони, у яких поверх 70% становлять не англосакси, а ще не так давно це місто було твердинею англосаксів. У Торонті скоро буде більше італійців, ніж у Флоренції. Половина кваліфікованих робітників є з новоприбулих, є професори, вчителі, дослідники, "я вірю — каже п. Андерсон, — що понад 500 українських крамниць є в Торонті", є італійські будівельні фірми і т. д.

Как. Роб. Конгрес подає дані, що "безробіття нижче там, де осіли новоприбулі, ніж там, де їх нема", отже праці від канадців вони не забрали. З усіх злочинів, зроблених у 1959 р., тільки 5% припадало на новоприбулих.

Ліберали й Нова Демокр. Партия пішли за американським прикладом і творять національні організації в своїх партіях. Консерватори тримаються засади, що новоприбулі мають брати участь в загальній партійній організації. "Я не погоджуєсь з тим, що атакують лібералів і НДПартію за творення окремих груп, — заявив п. Андерсон. — Це потрібно поки не відкриється шлях до повноякісного членства в партіях".

Новоприбулі підтримали Прогресивно-Консервативну партію в останніх виборах. Багатьом новоканадцям в печінках сиділа бюрократія, тому їм сподобалась консервативна пошана до особи... "Торі" психологічно стали новоканадцями. Це переродження сталося з приходом

ПОВІ ДЛІ. КВІТЕНЬ. 1962

Діfenбейкера. Його заклики поборювати бюрократію, звертання до "всіх канадців" їм сподобалися: новоприбулі побачили, що вони врешті є канадці, чого вони не відчували, приїхавши в Канаду. Із 102 так званих "етнічних" виборчих округ 95 вибрали на послів прогресивно-консервативних кандидатів.

ТОРОНТО ВІТАЄ МІНІСТРА ЮСТИЦІЇ КАНАДИ ДОСТ. Е. Д. ФУЛТОНА

15 березня ц. р. відділи Прогр.-консервативної партії округ Гай Парк, Паркдейл та Давенпорт улаштували вечір на пошану міністра юстиції Канади дост. Е. Д. Фултона. Вечір відбувся в залі Масарик Гол за участю понад 1500 осіб, в т. ч. великої кількості українців. Вечір провів федеральний посол Артур Малоні.

Вечір складався з двох частин: інтернаціонального концерту (латвійський хор "Діана", ірландські танцюристи, литовський квартет, італійський тенор та український танцювальний ансамбль "Чайка" з Гамільтону, який мав найбільший успіх) і політичного віча з виступами федеральних послів д-ра І. Кучерени, Д. Мортона і кандидата на посла, видавця щоденника "Телеграм" Дж. Бессета.

Міністра Е. Д. Фултона і його дружину овацийно вітали вся заля, пані Фултон піднесено квіти.

Міністер виступив з досить змістовою промовою на тему загрози комунізму.

З ВЕЛИКОДНЕМ ВІТАЄМО НАШІХ КАНАДСЬКИХ ЧЛЕНІВ І ВСЕ УКРАЇНСЬКЕ ГРОМАДЯНСТВО, а одночасно повідомляємо про нові великі ДОСЯГНЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ

В ДІЛЯНЦІ ОРГАНІЗАЦІЙНІЙ: 82,000 ЧЛЕНІВ

В ДІЛЯНЦІ ГОСПОДАРСЬКІЙ:

\$26,000.000 МАЙНА

В ДІЛЯНЦІ КУЛЬТУРНІЙ: АНГЛОМОВНА
ЕНЦИКЛОПЕДІЯ УКРАЇНОЗНАВСТВА,
друк якої саме розпочався у видавництві
Торонтського Університету.

Ці великі здобутки завдячує НУСоюз великій кількості свого членства та своїм найкращим умовам життєвого забезпечення. Тому кличмо всіх тих, які ще не є членами великої союзової громади:

СТАНЬТЕ ЧЛЕНАМИ УКРАЇНСЬКОГО
НАРОДНОГО СОЮЗУ Й РАЗОМ З НИМ
ДОПОМАГАЙТЕ РОЗБУДОВУВАТИ НАШІ
НАЦІОНАЛЬНІ ТА ГРОМАДСЬКІ ЦІННОЩІ!
ТИЛЬКИ У ВЕЛИКІЙ ГРОМАДІ МОЖЛИВІ
ВЕЛИКІ ДОСЯГНЕННЯ.

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ

Централья:

81-83 Grand St.
Jersey City 3, N. J.
HEnderson 5-8740

Канадська Канцелярія:

297 College St.
Toronto 2 B, Ont.
WAlnut 4-6302

АРТИСТ МИХАЙЛО ГОЛИНСЬКИЙ ДАЛІ ОЧОЛЮЄ "КОЗУБ"

У лютому ц. р. відбулися чергові річні загальні збори членів Мистецького Стоваришення "КОЗУБ", на яких головував Іван Боднарчук, а секретарював Дмитро Романик. Після звітів голови управи, секретаря, скарбника і голови контрольної комісії відбулися цікаві темпераментні дискусії, в яких детально обговорено дільність управи в минулому році і накреслено план праці на поточний рік.

За прикладом минулих років, одноголосно ухвалено із скромних заощаджень асигнувати на Українську Національну Раду 30 доларів (разом із попередніми датками — 105 доларів) і на пресовий фонд газет і журналів, які постійно вміщують на своїх сторінках козубівські оголошення і матеріали, по 5 доларів, а саме: "Вільне Слово", "Наша Мета", "Нові Дні", "Молода Україна" і "Пісня України" — Торонто; "Український Голос" і "Новий Шлях" — Вінніпег; "Українські Вісти" — Новий Ульм (Німеччина), — разом 70 доларів.

На 1962 рік обрано нову управу Стоваришення в такому складі: Михайло Голинський — Голова, Павло Степ — Секретар, Михайло Гава — Скарбник, і Контрольну

Комісію у складі: Іван Боднарчук, Петро Волиняк і Павло Мелашенко.

JOSEPH J. RAJCA FURS

921 College St. — Tel.: LE 4-5545
(at Dovercourt)

КУШНІРСЬКА РОБІТНЯ

Хутра на замовлення з різного роду шкірок

△ ПЕРЕРІБКИ,

△ НАПРАВИ,

△ ПОВНА ГАРАНТІЯ.

ІНФОРМАЦІЯ

Комісія видавничої допомоги праць проф. В. М. Іваниса повідомляє громадянство, що впродовж цього року пощастило частинко перемогти великі фінансові труднощі і видати четвертий том мемуарів "Стежками

(Далі на 3-ій стр. обкладинки.)

В КОЖНІЙ ХАТІ, В КОЖНІЙ КУЛЬТУРНІЙ
РОДИНІ, В КОЖНІЙ БІБЛІОТЕЦІ, ШКОЛІ,
ІНСТИТУТІ

мусить бути книга:

Микола Плевако

СТАТТІ, РОЗВІДКИ Й БІО-БІБЛІОГРАФІЧНІ МАТЕРІЯЛИ

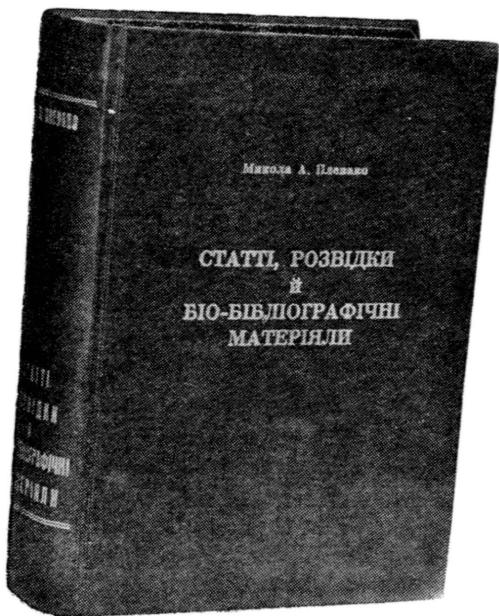
У цій книзі систематизовано твори майже всіх українських письменників, починаючи від І. Котляревського і кінчаючи 20-ми роками 20-го століття. Микола Плевако зібрав усе надбання української літератури — "все багатство, всю різноманітність тем у ній і силу та красу творчих засобів українських письменників".

Миколу Плевако знищили російські окупанти, його праці зібрав і впорядкував відомий літературознавець Г. Костюк, книгу видав старший брат Миколи Плевако — Петро Плевако.

Ось як висловився про неї архиєпископ Сильвестер (проф. С. Гаевський):

"Ця книга є багатющим матеріалом і науково-методологічним і фактично-вказівним. Ціла доба освітлена в ній. Ніякий підручник, ні університетський виклад без неї тепер не в стані обійтись".

Книгу висилає в-во "Нові Дні" на розпорядження Комітету. В крайньому разі в-во "Нові Дні" прийме й гроші для пересилки Комітетові, але будемо вельми вдячні нашим читачам, якщо вони вишлють їх безпосередньо в Париж на подану вище адресу.



Книга розкішно видана, на гарному папері, з ілюстраціями, у твердій оправі, має 808 сторінок друку.

Книги в продажу нема: частину тиражу видавець розіслав по чужих бібліотеках, а решту подарував Комітетові по будові храму св. Симона в Парижі (церква-пам'ятник Головному Отаманові Симонові Петлюрі) і її одержить той, хто внесе дві цеглинки на будову цього храму. Вартість 1 цеглинки — 15 дол.

Гроші слати на адресу: голови комітету:
P. Plewako, 38 Av. de L'Opera, Paris, 2-e, France

життя". У цьому, четвертому, томі мемуарів написано про останню збройну боротьбу на Кубані й у Криму; про трагічний кінець тієї боротьби й евакуацію козаків та цивільного управління на острові Лемнос на Егейсько-му морі; про розселення далі по Балканських державах (Югославія, Болгарія) й інших країнах; про діяльність кубанських парламентаристів у столицях Грузії, Туреччини, Югославії, Польщі, Франції й Чехо-Словаччини. Цей том охоплює період від травня 1920 р. по жовтень 1925 року.

Лишастися ще видати останній — п'ятий том спогадів за найдовший час — майже за 40 років перебування на чужині. П'ятий том присвячений характеристіці української еміграції, а також хронологічне продовження спогадів про наукову діяльність проф. В. М. Іваниса, його працю в українських вищих школах: Українській Господарській Академії, в Українському Технічно-Господарському Інституті; про довголітнє головування в Союзі Українських Інженерів-Емігрантів та педагогічну працю в Українському Рільничому Ліцеї в Черніці біля Львова.

У п'ятому томі описане також життя автора (і йому відомі події) під німецькою окупацією під час другої світової війни, післявоєнний трілітній період життя в нових еміграційних умовах під окупацією переможців — західних альянтів, ще одну еміграційну подорож (за Атлантик) і фрагменти з перебування в Канаді.

П'ятий том написаний і готовий до друку, але че-

рез вичерпання грошових засобів, і заборгованість за попередні томи, не може бути відданій до друкування. Видання цього тому коштуватиме більше, бо він матиме понад 400 сторінок друку і понад 30 ілюстрацій, а тому передбачається трохи більша його продажна ціна після видання. Автор бажає хоча частинно віддячитися всім тим особам, що дотепер заплатою за вислані їм книжки і пожертвами помогли видати попередні томи мемуарів. За це автор хоче вислати п'ятий том спогадів по дешевшій ціні.

Комісія щиро дякує всім за цю велику допомогу і ще раз звертається з щирим проханням до всіх, хто й цим разом хоче та може допомогти проф. В. М. Іванисові, просимо прислати передплату на п'ятий том спогадів, який за передплатою коштуватиме так, як і попередні томи — 3.50 дол. Після видання ціна буде більша.

Одночасно просимо всіх, хто за одержані книжки не прислав вартості — відіслати ті книжки авторові. З почуттям відчynностi надіємося на зрозуміння нашого громадянства і щиру допомогу.

За комісію Видавничої допомоги:

Д-р І. В. САДОВСЬКА-НІТЕФОР
(голова)

І. Т. ДУБИЛКО
(секретар)

Адреса автора:

Prof. B. Iwanys
134 Dovercourt Rd.
Toronto 3, Ont., Canada

ЩО ДУМАЄ Й КАЖЕ ДЖОН БАССЕТ?

Видавець щоденника "Телеграм", кандидат прогресивно-консервативної партії у виборчій окрузі "Спадайна", при відкритті своєї виборчої контори сказав.

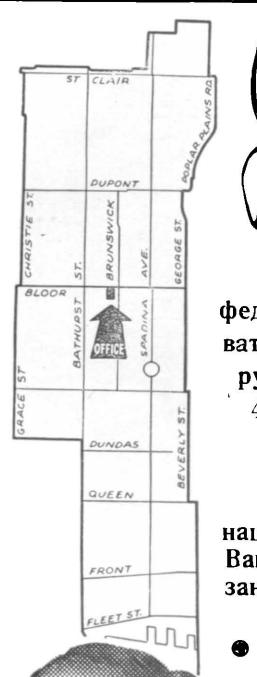
"Я вірю в інтеграцію новоприбулих у канадське життя, а не в асиміляцію".

"Знаючи космополітичний склад виборчої округи "Спадайна", я усвідомлюю, що людина, яка заступатиме цю округу в парламенті, насправді заступатиме всю Канаду".

"До війни Канада здебільшого черпала свою культуру з двох джерел: з французького та англосакського, — сказав Джон Бассет. — По війні Канада прийняла сотні тисяч емігрантів з Європи та інших частин світу. Канада мала нагоду повчитися від них і стала кращою країною".

"Світ не може існувати напівлоневоліній. Я вірю, що Канада повинна дати більше проводу і праці в ОН та в різних міжнародних конференціях, які час од часу скликаються".

Так думає видавець "Телеграм" п. Джон Бассет. До речі, "Телеграм" займає виразну протикомуністичну позицію, розуміє, що російський імперіалізм і комунізм те саме — це одна з найприхильніших до українців газет у Канаді. В ній працює наш земляк п. Левко Коссар, який відає відділом етнічних груп.



BASSETT

ДЖОН БАССЕТ

федеральний прогресивно - консервативний кандидат у виборчій окрузі Спадайна відкрив бюро на 485 Bloor St. W., Toronto 4.

Коли ви живете в околиці

SPADINA RIDING

наше бюро з приемністю допоможе Вам у всіляких справах, що зв'язані з Урядом п. Дж. Діfenбейкера в Оттаві.

- Ми зможемо полагодити усі справи будь-якою мовою.

Телефони: 924-3369, 924-3360



(Published by the Spadina Riding Progressive Conservative Association)

Рибалки у зимових одягах



HON. J. W. SPOONER

Заморожену рибу можна купити в будь-якому канадському "супермаркеті", проте палкі рибалки в Онтаріо воліють самі зловити рибу (цілком незаморожену) на гачок під льодом. Коли приходить зима і лід покриває їхні улюблені рибальські простири, ентузіастичних рибалок-спортсменів це не хвилює. Замість закидати кітви на озерах, як це вони роблять літом, вони звичайно вирубують оплонку в льоду і спускають жилку.

Хоч у минулому цей спорт був обмежений до озер Симко і Еріо в основному, тепер можна побачити рибальські буди, які охороняють своїх власників від стихії природи, порозкидувані по озерах цілої провінції, а головно в густо заселених частинах. Для прикладу наведемо, що останньої зими озеро Симко було вкрите 80,000 непохитних рибалок, які зловили 129,320 штук риби в періоді від половини січня до половини березня.

Загальний підрахунок, зроблений Департаментом Землі і Лісів, показав, що в окрузі озера Еріо минулого року зимою перебувало 56,000 рибалок — з того 15,500 немісцевих — і що вони зловили коло 2,500,000 штук риби, головно окунів і смелту. Цього року виглядає, що ці цифри будуть ще більші.

Рибальство дальнє залишається популярним спортом незалежно від того, чи це є в буді на замерзлом озері, чи на відкритому човні в теплий день літом. Хоч кожного року число рибалок збільшується на щонайменше 50,000 осіб обох статей, в Онтаріо, наші озера й річки витримують цю навалу нових рибалок дуже добре.

Широка популярність Онтаріо серед спортсменів підтверджується проданими ліцензіями — 529,553 для мисливців місцевих і 21,330 для немісцевих мисливців та 406,239 для немісцевих рибалок у 1960 році. Це число не включає 1,250,000 загального числа місцевих рибалок, які не потребують рибальських ліцензій, за винятком Провінційних Парків.

Мисливство й рибальство дає приємність для спортсменів-ентузіастів, а крім цього їх вважають як ефективні засоби контролю і збирання природних плодів і поновних важливих ресурсів. Розсудливі приписи щодо провінційного річного вилову риби і убою дичини заспівнюють постійні, більші збори кожного року. Департамент Землі і Лісів заохочує вас користати з одного або і обох цих приемних видів спорту.



Ontario Department of Lands and Forests

HON. J. W. SPOONER, Minister

F. A. MacDOUGALL, Deputy Minister

ONTARIO